PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

DIN SUMAR:

100 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki

Drama insulei Cocos

Zăpada ucigașă

Biblioteca Centrală Regională Hunedoara-Deva

ANUL XXIV
13
(1202)

29 martie 1968
12 pagini, 1 leu

Printre nordicii mesteceni a poposit primăvara

Foto: B. Trepetov

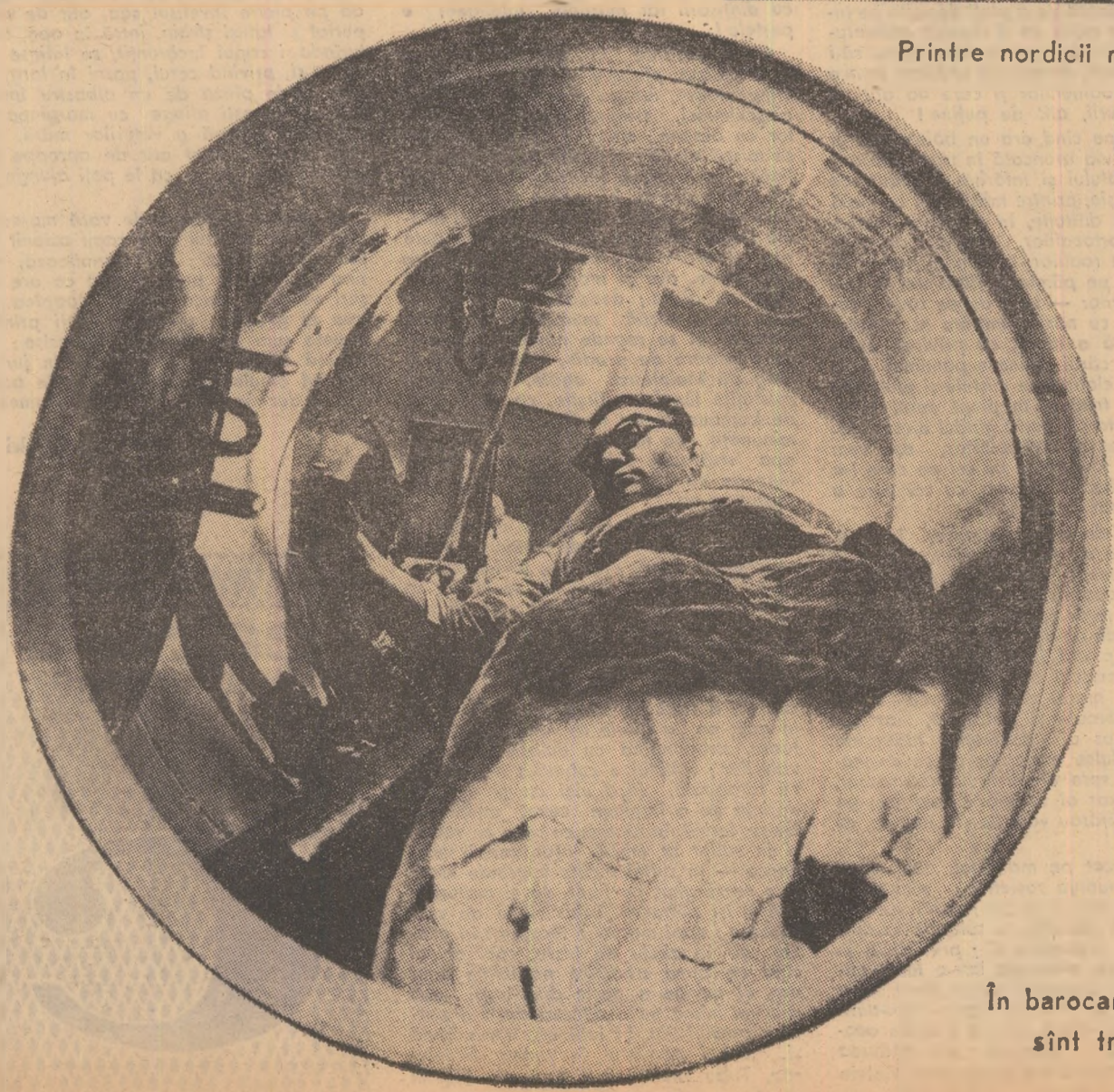

• Creierul cere să fie hrănit • Minivehicule • Baricade contra zgomotului • A murit Purș, trăiască Bagheera! • Plantele de pradă • Neptun restituie comorile • Înlocuitoarele de cutremure • Prevenirea cariei dentare • Insomnia • Copilăria tancului și avionului de luptă • Ciudățenii care costă • E greu în locul lui Iașin • Onoarea familiei

În barocamera Institutului de medicină din Kuibîșev sînt tratați suferinzii de boli cardiovasculare

Foto: A. Brianov (A.P.N.)

100 de ani de la naşterea lui Maxim Gorki

1900

1905 (cu Maria Andreeva)

1920

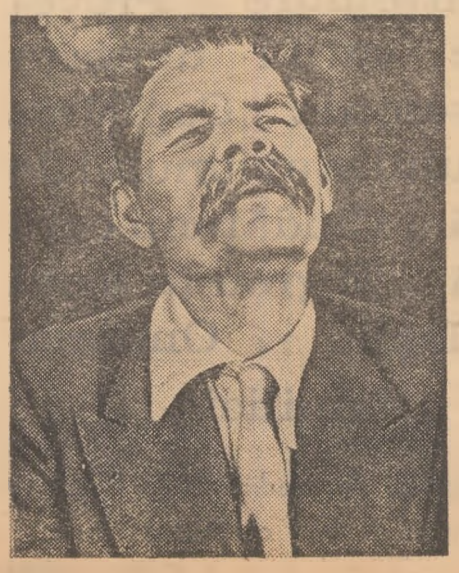

1934

În opera vastă a lui Maxim Gorki se întîlnesc personaje, întîmplări şi idei de la răscrucea veacurilor nouăsprezece şi douăzeci, prelungindu-se firesc cu personajele, întîmplările şi ideile caracteristice epocii ce a urmat imediat Revoluţiei Socialiste din Octombrie. De aceea, în şirul foarte lung al schiţelor, povestirilor, nuvelelor şi pieselor sale se întretaie adesea imagini şi preocupări diferite ca sens, modalităţi artistice uneori divergente, împliniri şi căderi, s-ar putea spune, deopotrivă de semnificative.

Dar dincolo de acest tablou pestriţ, ce se alcătuieşte din opera vastă a unui scriitor sensibil la frămîntările epocii, mai exact, la frămîntările epocilor pe care le-a străbătut, se vădeşte o preocupare constantă, un deziderat artistic primordial, totdeauna căutat cu autentică înfrigurare. Gorki a încercat, cu mijloacele ce-i stăteau la dispoziţie, într-o polemică directă sau indirectă cu cei doi titani ai literaturii ruse — Tolstoi şi Dostoevski — să prefigureze o unitate armonioasă existenţei omeneşti, sfîşiată de prea numeroase contradicţii, sluţită de un mediu social cu totul impropriu unei asemenea dezvoltări. Regăsim în această principală tendinţă a creaţiei gorkiene pecetea propriei sale existenţe. Memoria afectivă a scriitorului reţinuse, dintr-o existenţă zbuciumată, cruzimea şi sălbăticia semenilor lui, dar ea nu l-a împiedicat să caute cu stăruinţă şi să releve, cu un succes unic, atitudinile omeneşti ce răzbăteau dincolo de cruzime şi sălbăticie. Gorki nu şi-a dozat ideile cu o greşită obstinaţie, aşa cum ar putea rezulta din anumite analize, şi de aceea unitatea superioară a umanismului său nu trebuie căutată în fiecare povestire sau roman, în parte, ci în ansamblul operei sale. O găsim prezentă în ciclul său autobiografic, dar asta nu înseamnă că lipseşte dintr-o povestire ca „Aventurierul" sau din „Cronica oraşelului Okurov". Şi poate expresia artistică cea mai înaltă a acestui umanism se găseşte într-o scurtă povestire, niciodată amintită, după cît se pare, de exegeţii operei sale de diferite orientări estetice. Povestirea se intitulează „Charlie Man" şi ea prefigurează în mod uimitor, cu aproape trei decenii, unele trăsături caracteristice prozei americane moderne. În opera sa dramatică, „Micii burghezi", „Azilul de noapte" şi „Vassa Jeleznova" (prima redactare) se completează reciproc, asemenea momentelor diferite ale unei mişcări continue, spre un ţel unic.

La aniversarea a o sută de ani de la naşterea lui Maxim Gorki, dincolo de pasiunile literare şi extraestetice pe care le-a stîrnit opera lui, dincolo de fluctuaţiile exegezei sale de-a lungul timpului, ne putem întreba ce lumini noi va revela de-acum încolo, dat fiind că în ţesătura ei există nenumărate elemente perene.

POVESTIRI DIN ITALIA

Giovanni Tuba

Încă din tragedă tinereţe bătrînul Giovanni Tuba trădase pămîntul de dragul mării, de dragul acestei întinderi albastre, cînd liniştită şi mîngîietoare ca privirea unei fecioare, cînd furtunoasă ca inima unei femei cuprinse de patimă, de dragul acestui pustiu care înghite soarele, deşi peştii n-au nevoie de el, doar pentru a da naştere, contopindu-se cu aurul sclipitor al razelor, la frumuseţe şi strălucire orbitoare — de dragul acestei mări perfide ce cîntă veşnic, trezind dorinţa neînfrînată de a pluti departe pe întinsul ei. Pe mulţi ea îi răpeşte pămîntului mut şi pietros, care imploră cerul să-i dea umezeală, doreşte cu ardoare munca rodnică a oamenilor şi care dă atît de puţine bucurii, atît de puţine!

Încă de pe cînd era un băieţandru şi muncea la via aruncată în trepte pe povîrnişul dealului şi întărită cu ziduri de piatră cenuşie, printre măslinii şi curmalii cu frunzele dăltuite, în verdeaţa întunecoasă a portocalilor, printre ramurile încîlcite ale rodiilor, în lumina puternică a soarelui, pe pămîntul fierbinte, în mireasma florilor — încă de pe atunci Tuba se uita cu nările umflate la întinderea albastră a mării, cu privirea omului sub ale cărui picioare pămîntul nu e solid, ci se clatină, se mistuie şi pluteşte; el se uita, trăgînd în piept aerul sărat care-l îmbăta şi-i purta gîndul aiurea, făcîndu-l leneş şi neascultător, aşa cum se întîmplă totdeauna cu cel pe care l-a vrăjit şi-l cheamă marea, cu cel care a îndrăgit-o din tot sufletul...

Iar în zilele de sărbătoare, în zori, cînd soarele de abia se înălţa de după dealuri, deasupra oraşului Sorrento, iar cerul era trandafiriu, ca ţesut din flori de cais, Tuba, lăţos ca un cîine de stînă, se rostogolea de pe deal cu undiţe pe umăr, sărind din piatră în piatră, ca un ghemotoc de muşchi elastici, fără oase; gonea spre mare, zîmbindu-i cu toată faţa lui lătăreaţă şi pistruiată, iar în aerul răcoros al dimineţii, înăbuşind mireasma dulce a florilor ce se deşteptau, venea spre el mirosul pătrunzător, murmurul uşor al undelor; colo jos, pe pietre, se cţţărau valurile şi-l îmbiau, ca nişte fete...

Iată-l aşezat pe marginea unei stînci cenuşii cu nuanţe roşietice; picioarele bronzate îi atîrnă în jos; ochii săi negri, mari cît prunele, se cufundă în apa verzuie şi transparentă; prin sticla lichidă privirea pătrunde într-o lume minunată, mai frumoasă chiar decît cea din basme; se străvăd algele roşii-aurii de pe fundul mării, printre pietrele acoperite parcă cu covoare; din pădurea de alge se ridică deasupra apei violele multicolore — florile vii ale mării; pe urmă apare perchia, ca beată, cu nişte ochi nătîngi, cu botul zugrăvit şi cu o pată albastră pe burtă; trece în grabă sarpa aurie, apoi cagniile vărgate şi obraznice; ca nişte drăcuşori veseli fortotesc guarreinele negre, iar aidoma unor tăvi de argint, sclipesc sparaglionii, ochiatele şi multe alte soiuri de peşti minunat de frumoşi. Toţi peştii aceştia sînt tare vicleni şi, înainte de a înşfăca cu gura lor rotundă viermele de pe cîrlig, ei îl ciopîrţesc îndeminatic cu dinţişorii lor mărunţi. Inteligent e peştele!...

Ca şi păsările în văzduh, creveta mustăcioasă pluteşte în apa luminoasă, mîngîietoare, iar pe pietre se tîrăsc racii-schimnici, trăgînd după ei căsuţele lor cu desene; stelele, roşii ca sîngele, se mişcă alene; clopotele meduzelor liliachii se leagănă fără zgomot; uneori, de sub o piatră, îşi scoate capul cîte o murenă furioasă cu dinţi ascuţiţi, îşi mlădie trupul de şarpe pestriţ, plin de pete roşii şi arată întocmai ca zgripţuroaica din basme, dar şi mai tioroasă, şi mai slută ca dînsa; deodată se întinde în apă, ca o cîrpă murdară, caracaţiţa cenuşie şi se repede năvalnic undeva, ca o pasăre de pradă; dar iată că o langustă înaintează agale, mişcîndu-şi mustăţile lungi, nesfîrşite, ca nişte beţe de bambus pentru undiţe; şi multe alte minunăţii de tot felul îşi duc viaţa în apa străvezie, sub un cer tot atît de limpede ca şi marea, dar mult mai pustiu ca ea.

Marea respiră, pieptul ei albastru se ridică cu mişcări ritmate; valurile verzi, cu chenare albe, plescăie, lovind stînca la picioarele lui Tuba; ele se joacă, se izbesc de piatră, răsună, ar vrea să salte, să-l ajungă pe flăcău; şi uneori izbutesc; iată-l că tresare, zîmbeşte; valurile se bucură, rîd, fug înapoi, speriate parcă, apoi se aruncă din nou pe stîncă; o rază de soare pătrunde adînc în apă, ca o pîlnie de lumină strălucitoare, străpungînd cu duioşie pieptul valurilor; sufletul e cufundat într-o dulce toropeală, fără nici un gînd, fără dorinţa de a înţelege ceva, mulţumindu-se, fericit, în tăcere, cu ceea ce vede; şi în suflet se mişcă uşor valuri luminoase — în sufletul care cuprinde toate şi e nemărginit de liber, ca şi marea.

Aşa îşi petrecea Tuba zilele de sărbătoare; apoi marea a început să-l cheme şi în zilele de lucru, căci atunci cînd ea pune stăpînire pe inima unui om, el devine o parte dintr-însa, aşa precum inima nu e altceva decît o parte a omului viu. Şi iată că, într-o bună zi, lăsînd pămîntul în seama fratelui său, Tuba plecă spre ţărmurile Siciliei să vîneze mărgeanul, cu un grup de oameni îndrăgostiţi ca şi dînsul de întinderi nemărginite. E o muncă grea, dar frumoasă; eşti în primejdie să te îneci de zece ori pe zi, dar în schimb cîte minunăţii vezi atunci cînd din apele albastre scoţi anevoie năvodul — un semicerc cu dinţi metalici pe margini — şi înlăuntrul lui mişună, ca şi gîndurile într-un craniu, vieţuitoare cu fel de fel de forme şi culori, iar printre acestea, ramurile trandafirii ale preţiosului mărgean, darul mării!

Astfel, viaţa pe pămînt pierdu pentru totdeauna pe omul vrăjit de mare; pînă şi femeile le-a iubit el ca-n vis — un scurt răstimp şi în tăcere — vorbindu-le doar de cele ce ştia, despre peşte şi mărgean, despre jocul valurilor şi capriciilor vîntului, despre vasele mari care pleacă spre mări necunoscute. Pe uscat era stios, umbla cu grijă, neîncrezător, şi în mijlocul oamenilor tăcea ca un peşte, privind cu atenţie, cu ochiul ager al omului deprins să scruteze cu neîncredere adîncimile schimbătoare, în timp ce pe mare, stăpînit de o voioşie potolită, se purta atent cu tovarăşii săi şi era dibaci ca un delfin.

Dar oricît de bine şi-ar alege omul felul de viaţă, ea nu durează mai mult de cîteva zeci de ani; cînd, tăbăcit de apa mării, Tuba împlini optzeci de ani, braţele lui, schilodite de reumatism, refuzară să mai muncească. Ajunge! Picioarele strîmbe abia mai susţineau trupul cocîrjat şi moşneagul, bătut de toate vînturile, se opri pe insulă, urcă dealul la coliba fratelui său, la copiii şi nepoţii acestuia. Dar aceşti oameni erau prea sărmani ca să poată ţi buni, iar acum bătrînul Tuba nu le mai putea aduce peşte gustos cu grămada, aşa cum le aducea altădată.

Bătrînul nu se simţea la largul lui în mijlocul acestor oameni; ei urmăreau cu prea multă atenţie bucăţile de pîine pe care le băga în gura fără dinţi, cu mîna-i neagră şi noduroasă; curînd îşi dădu seama că e de prisos acolo. Sufletul i s-a întunecat, o tristeţe cumplită i-a năpădit inima, zbîrciturile i s-au adîncit pe pielea uscată de soare şi oasele au început să-l doară, cum nu-l mai duruseră pînă atunci. Zile întregi, de dimineaţă pînă seară, şedea pe pietrele de la uşa colibei, urmărind cu ochii săi bătrîni marea luminoasă, unde îşi petrecuse el viaţa, marea atît de albastră sub strălucirea soarelui şi frumoasă ca un vis.

Era departe de el şi bătrînului îi venea greu să ajungă la ţărm; dar o dată luă o hotărîre şi, într-o seară liniştită, se tîrî, coborînd pe pietrele ascuţite ale dealului, ca o şopîrlă strivită şi, cînd ajunse jos, la valuri, ele îl întîmpinară cu murmurul lor binecunoscut, mai prietenos decît glasurile oamenilor, cu plescăitul lor răsunător, lovind în pietrele moarte ale pămîntului. Atunci — cum bănuiră mai tîrziu oamenii — bătrînul se lăsă în genunchi, privi cerul şi depărtările, se rugă puţin în tăcere pentru oameni, care-i erau străini cu toţii, îşi scoase zdrenţele de pe ciolane, îşi lepădă pe pietre învelişul său, atît de mult purtat şi totuşi străin, intră în apă, scuturîndu-şi capul încărunţit, se întinse pe spate şi, privind cerul, porni în larg, acolo unde pînza de un albastru închis a bolţii cereşti atinge cu marginea sa catifeaua neagră a valurilor mării, şi unde stelele sînt atît de aproape de mare, încît pare că le poţi ajunge cu mîna.

În nopţile molcome de vară marea e liniştită ca sufletul unui copil ostenit de joaca de peste zi; ea dormitează, oftînd uşor, şi de bună seamă că are visuri senine; dacă plutesti noaptea pe apa ei groasă şi caldă, simţi printre degete cum ard scînteile albastre; o lumină albăstruie se revarsă în jur şi sufletul omului se mistuie uşor în acest foc ce dezmiardă ca şi basmul mamei.

Maxim Gorki

LA ORDINEA ZILEI

Pentru ca marea să nu secе

Marea Aral riscă să dispară de pe harta lumii. Fluviile Amu-Daria şi Sîr-Daria care o alimentează îşi trimit de cîţiva ani o parte din debit unor întinse plantaţii de bumbac şi orez. Acestea dau anual recolte foarte bogate, în faţa cărora ar trebui să pălească, după părerea economiştilor, orice alte considerente. Dacă în clipa de faţă Aralul mai primeşte din cele două fluvii cîte 50—55 kilometri cubi de apă anual, în 1985 va primi de 14 ori mai puţin. Într-un viitor mai îndepărtat marea n-ar mai putea rezista cu această porţie mereu micşorată şi ar seca.

Aşa s-ar întîmpla, dacă Aralul ar fi lăsat în voia soartei. Dar de destinul lui se ocupă de pe acum numeroşi specialişti, şi pentru salvarea lui au fost elaborate nenumărate proiecte, care mai de care mai îndrăzneţe. Dintre acestea a fost ales unul care prevede alimentarea Aralului cu apă din Irtîş şi Obi. În principiu s-a şi hotărît construirea canalului Obi-Aral. Va fi un rîu uriaş, făcut de mîna omului, care va atinge în lăţime pînă la 400 de metri. Izvorul lui va fi priza de apă din apropierea oraşului Kamen pe Obi. De aici rîul va porni spre Kazahstan unde va iriga sovhozurile cerealiere de pe pămînturile deşelenite. În prima etapă a construcţiei, canalul va atinge o lungime de aproximativ 3 000 de kilometri şi va avea un debit de apă de 60—70 kilometri cubi, vărsîndu-se în Sîr-Daria, nu departe de localitatea Kzîl-Orda unde va fi înălţat un baraj de distribuţie a apei. De aici rîul artificial îşi va dirija apele spre întîlnirea cu celălalt fluviu care alimentează Aralul, Amu-Daria, în care se va vărsa la poalele muntelui Sultanuizdag.

În etapa a doua, care se situează în preajma anului 2000, alimentarea cu apă din fluviul Obi iar mai apoi din Irtîş va totaliza 120 kilometri cubi.

Cînd vasta construcţie va fi încheiată, nivelul Mării Aral va începe iar să crească. Ea va deveni din nou darnică răsplătind eforturile celor care au salvat-o cu cantităţi sporite de peşte, blănuri — în pădurile din apropiere ondatra e la ea acasă — şi, fireşte recolte mai bogate pe plantaţiile din zona noului canal.

Dar Siberia? În schimbul apelor pe care le va trimite pentru salvarea Aralului, depresiunea Siberiei apusene, cuprinsă între regiunile Novosibirsk şi Tiumen, va scăpa de inundaţii. Bazinele de reţinere a apei care se vor construi aici vor trimite surplusul de ape spre Asia Centrală şi Prikaspia.

Astfel va fi corectată încă una din marile erori ale naturii. Aralul nu va mai dispărea de pe harta lumii.

CE SE DISCUTĂ

Baricade contra zgomotului

În ultimul timp, creşterea densităţii populaţiei, ritmul accelerat al vieţii urbane, împreună cu consecinţele lor, poluarea aerului şi zgomotul, au început să se facă tot mai simţite de către organismul uman. Gospodarii marilor oraşe tratează problema cu toată atenţia. Pentru rezolvarea ei, în Uniunea Sovietică au fost convocaţi la consultaţie nu numai edili, ci şi chimişti, arhitecţi, ingineri, constructori de automobile şi medici.

Între altele s-a stabilit că, încă de pe acum, poluarea atmosferei într-o serie de oraşe mari, printre care Moscova, Leningrad, Kemerovo, Tbilisi şi Gorki s-a redus de aproximativ 5—6 ori. Aceasta se datoreşte introducerii gazelor naturale în întreprinderile industriale şi centralele termoelectrice, punerii în funcţiune a unor instalaţii absorbante pentru deşeurile de ardere şi praf, precum şi modificării proceselor tehnologice în unele ramuri industriale. La acest rezultat au concurat şi zonele sanitare de protecţie realizate sub forma unor spaţii verzi, amplasate între cartierele de locuit şi cele industriale.

În problema zgomotului, nu mai puţin nociv, specialiştii au propus noi soluţii arhitecturale în construirea cartierelor rezidenţiale. Una dintre acestea prevede ca, paralel cu înălţarea clădirilor, să se execute lucrări de terasament cu pămîntul excavat din fundaţii, pentru a proteja porţiunile locuite de zgomotul străzii.

Unul din subiectele cele mai aprins discutate a fost circulaţia vehiculelor. Şi pe bună dreptate căci automobilul, parte integrantă şi indispensabilă a vieţii curente, constituie nu numai principala sursă de zgomot, dar şi unul din factorii esenţiali ai poluării. În orele de mare trafic, oxidul de carbon care se concentrează pe marile artere poate atinge pînă la 0,03 la sută, ceea ce e enorm, dacă ţinem seama că o doză de trei ori mai mică reduce considerabil capacitatea de acţiune. O primă măsură propusă şi aplicată este aceea a controlului periodic şi obligatoriu al bunei funcţionări a vehiculelor. Un cuvînt greu de spus l-au avut, cum e şi firesc, constructorii de automobile. Ei au informat că sînt preocupaţi de realizarea unui tip de motor care să nu dea drumul nici unui gaz nociv şi întreprind cercetări pentru înlocuirea carburatorului cu un dispozitiv electronic, care să amelioreze combustia amestecului.

În lupta împotriva poluării vor fi folosite cele mai diferite mijloace, printre care şi neutralizatori capabili să reducă gazele de eşapament în proporţie de 50—100 la sută. S-au mai preconizat aparate care să asigure postcombustia componenţilor toxici din gaze, datorită facultăţii de oxidare la temperatură înaltă de care dispun.

INOVAŢII PRACTICE

Minivehicule

Lumea modernă se loveşte din ce în ce mai mult de lipsa de spaţiu. Şi pentru că adesea nu are cum să-l „suplimenteze", unica soluţie este să-l folosească la maximum pe cel disponibil. Acolo unde este cu putinţă, se merge pe calea reducerii dimensiunilor. În electronică s-a ajuns pînă la miniaturizare: radiourile de mărimea unui pachet de ţigări sau televizoarele cît o carte groasă au început să devină obiecte de uz curent.

De febra miniaturizării au fost cuprinşi acum şi unii constructori de vehicule, lucru explicabil dacă ne gîndim la dificultăţile de circulaţie şi parcare în oraşele mari. Iată cîteva idei care-şi aşteaptă ratificarea în practică.

Bicicleta demontabilă ESKA-622, de fabricaţie cehoslovacă, poate fi desfăcută în două sau mai multe părţi, care intră într-un geamantan, pentru a fi luată în concediu de pildă. La destinaţie se montează la loc în 40 de secunde, fără a fi necesară vreo sculă.

Atît de mică, încît va rămîne probabil doar o curiozitate, este o motocicletă americană care, avînd numai 25 cm înălţime, încape într-o sacoşe. Rămîne de văzut dacă viteza de 50 km pe oră îi va compensa lipsa de comoditate.

În sfîrşit, o altă creaţie a tinerei generaţii este avionul cu decolare verticală, realizat de studenţii Institutului de aeronautică din Kazan, al cărui motor de 210 C.P. îi permite să zboare cu 320 km pe oră. Primit cu interes, el are multe şanse să depăşească stadiul de proiect.

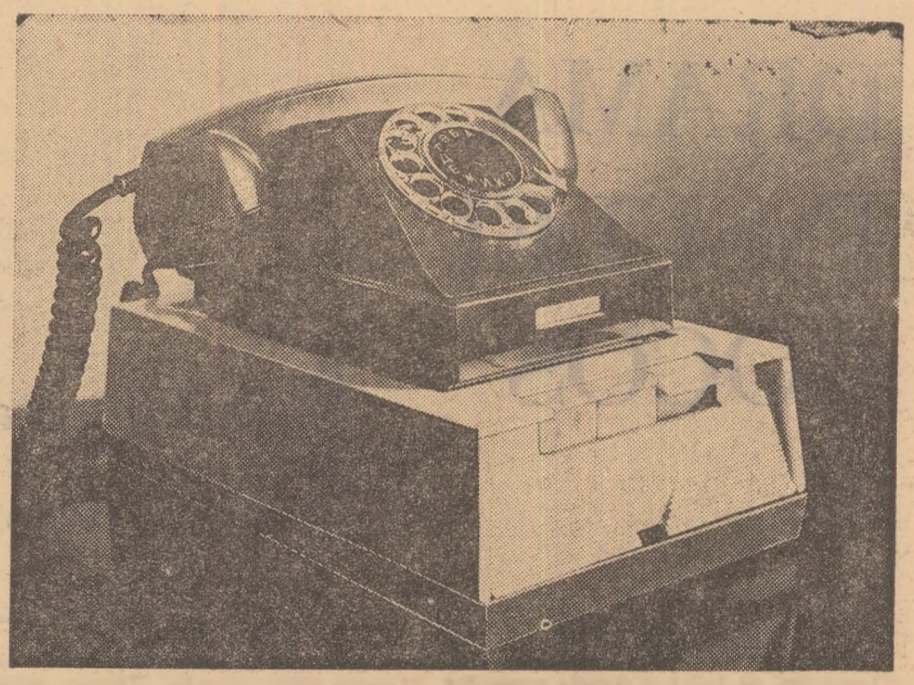

Cînd abonatul nu este acasă, aparatul teleforic realizat la uzina „Promsvedz" din R.S.S. Armeană răspunde în numele lui. Un automat special montat aparatului comunică răspunsul imprimat în prealabil de abonat.

— Am eu metoda mea de a repara televizoarele, dar o ţin secretă...
Desen de **B. Bossart**

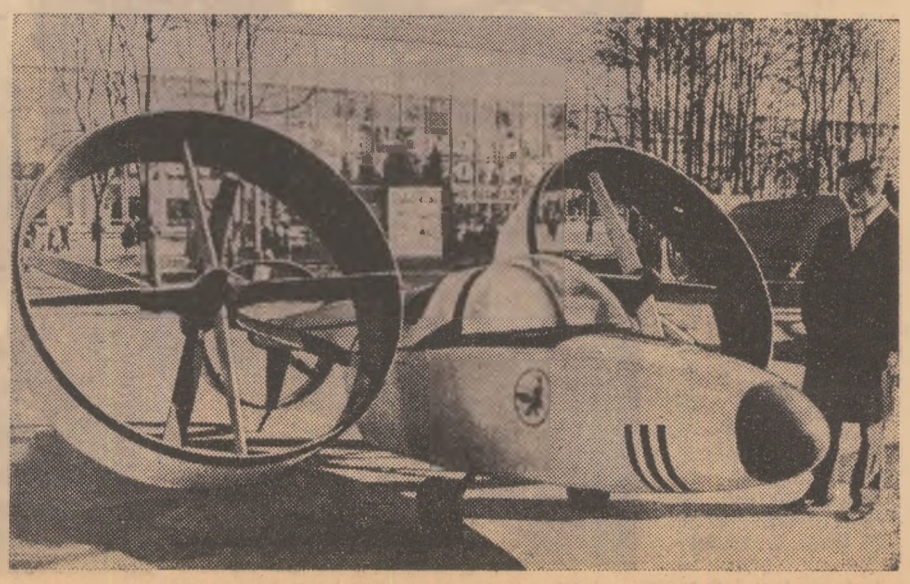

Miniavionul se întîlneşte cu viitorii beneficiari.

OMUL ÎN DEVENIRE

Creierul cere să fie hrănit

Zilele trecute s-a încheiat colocviul organizat de U.N.E.S.C.O. la Paris în legătură cu modul cum funcţionează creierul omului şi cu mijloacele cele mai adecvate pentru valorificarea capacităţilor lui. Vreme de o săptămînă, medici, biologi, educatori, filozofi, sociologi şi lingvişti şi-au confruntat opiniile şi experienţa, încercînd să scoată la lumină cît mai multe dintre tainele nobilei substanţe cenuşii.

Printre numeroasele concluzii la care s-a ajuns în cursul acestui colocviu, ne vom opri acum asupra celei ce se referă la „foamea" creierului. E vorba nu de o nevoie de substanţe alimentare propriu-zise, ci de una abstractă — nevoia de a consuma o hrană intelectuală abundentă, pentru a se dezvolta în mod satisfăcător.

Participanţii la colocviu au subliniat de pildă, că zestrea ereditară a copilului, oricît de bogată ar fi ea, poate să fie anulată în întregime sau redusă într-o măsură considerabilă, dacă mediul în care trăieşte noul venit pe lume e nefavorabil. Afirmaţia e valabilă nu numai pentru copiii mari, ajunşi la „vîrsta raţiunii", ci şi pentru cei mici, ba chiar pentru sugari.

Climatul intelectual creat de părinţi, fraţi, bunici şi ceilalţi membri ai anturajului are efecte foarte puternice asupra nivelului funcţiilor cerebrale ale copilului. Solicitate şi stimulate aşa cum trebuie, celulele encefalului stabilesc între ele conexiuni mult mai numeroase decît în cazul cînd cei din jur nu se ocupă de intelectul micului membru al familiei. Aşa se explică de ce, la aceeaşi vîrstă, unii copii sînt capabili să facă asociaţii de idei mai multe şi mai complexe decît alţii.

După părerea unui mare număr de specialişti, pînă la trei luni, sugarul nu a ieşit complet din starea lui embrionară. Mai precis, el nu reuşeşte să facă vreo deosebire între propria lui persoană şi mediul înconjurător. Sînul mamei, care reprezintă unul din cele mai importante contacte ale sale cu lumea exterioară, îi apare ca ceva aparţinînd organismului său. În jurul vîrstei de trei luni însă sugarul începe să-şi recunoască mama nu numai sub aspectul fizic, ci ca sursa acelei mari satisfacţii fiziologice pe care o constituie alăptarea. Surîsul lui devine conştient şi apare ca mulţumire pentru faptul că e hrănit.

Este epoca în care trebuie să intre în acţiune stimulii intelectuali. Copilul are nevoie de ei pentru a-şi măsura forţele, pentru a se maturiza, pentru a-şi îmbogăţi cunoştinţele. Un mic exemplu printre nenumărate altele: sugarul se joacă mult timp cu mîinile lui, ca şi cum ar fi vorba de nişte obiecte străine, detaşate de propriul său trup. Dar din clipa în care are de-a face cu o jucărie, el poate stabili anumite comparaţii: dacă loveşte jucăria de marginea patului, aude un zgomot care-l amuză; dacă procedează la fel cu o mînă, îl doare. În mintea lui, care abia se formează, se iveşte astfel ideea că între mînă şi jucărie există o deosebire. Măruntul obiect sunător l-a ajutat deci la dobîndirea uneia dintre primele şi importantele lui cunoştinţe.

Dar problema asigurării unei hrane adecvate pentru creier este extrem de vastă. Se preconizează acum o serie întreagă de măsuri, menite să descătuşeze toate rezervele ascunse ale acestui sediu al gîndirii. Capacitatea de „producţie" a minunatului mecanism adăpostit sub oasele craniului este, după cît se pare, mult mai mare decît se bănuia şi ceea ce se urmăreşte este deplina ei valorificare. Revista noastră îşi propune să publice, în numerele viitoare, cîteva din cele mai interesante aspecte ale bătăliei iniţiate în ultima vreme pentru a se obţine de la creier tot ce poate da el.

reportaj

DRAMA INSULEI COCOS

Seiful piraților nu-și dezvăluie secretele

De peste un secol și jumătate, insula Cocos — mica fîșie de uscat pierdută în Oceanul Pacific și supranumită în literatura de aventuri **Insula comorilor** sau **Seiful piraților** — constituie punctul de atracție al căutătorilor de comori de toate calibrele. S-a calculat că în acești 150 de ani, pe țărmul insuliței au debarcat 500 de expediții, ai căror organizatori au investit milioane în încercările lor disperate de a descoperi comorile care se crede că ar fi tăinuite în măruntaiele ei. În insula Cocos și-au pierdut viața sute de oameni și cel puțin tot atîția au încercat acolo cumplite dezamăgiri, s-au lepădat de Dumnezeu sau și-au ieșit din minți.

Văzută de pe mare, insula — lungă de patru mile și jumătate și lată de două mile — pare o stîncă inaccesibilă, de un verde întunecat. În centrul neospitalierei fîșii de uscat, aducînd cu o străveche fortăreață, se înalță un munte acoperit în întregime — ca de altminteri și insula — de o junglă deasă, populată de sute de mii de șerpi, șopîrle și păianjeni. Căci Cocos se află în zona tropicală. Aerul e umed și înăbușitor, temperatura coboară rareori sub 40 de grade, iar văzduhul e brăzdat de nori groși de țînțari.

Țărmul abrupt din partea nordică formează două golfuri mici — Chatham și Mayfair — în care mișună rechinitigri. Și culmea : numai pe aici se poate debarca în insulă, și numai pe vreme foarte bună. Cocos e socotită o insulă nelocuibilă, căci omul n-ar putea trăi în asemenea condiții. Incașii — strămoșii peruvienilor — care s-au statornicit cîndva pe cuprinsul ei, au trebuit s-o părăsească curînd, neputînd rezista invaziei șerpilor și țînțarilor.

Cu toate acestea, insula este foarte des cutreierată de căutători de comori, veniți aici cu scopul de a descoperi unul din cele trei mari tezaure din istoria omenirii. Miile de gropi și de șanțuri care brăzdează solul insulei dovedesc zelul demn de o cauză mai bună depus de cîteva generații de aventurieri. Iar crucile de pe mormintele acoperite de ierburi tropicale arată și ele că mulți căutători de comori și-au încheiat socotelile lumești pe aceste meleaguri.

Jefuirea jefuitorilor

În vara anului 1841, în timp ce se pregătea să părăsească Newfoundland, spre a se îndrepta către Indiile de Vest, John Kitting, căpitanul unui bric englez, făcu cunoștință cu un american, pe nume Thompson, care-l rugă să-l ia cu el. Pe drum, cei doi se împrieteniră și Thompson îi povesti lui Kitting o întîmplare din viața lui. Cu acest prilej, navigatorul englez află că în tinerețe Thompson fusese căpitanul goletei **Mary Deer.** Iată pe scurt relatarea americanului.

În septembrie 1820, Thompson, aflat în preajma țărmului vestic al Americii de Sud, ancoră întîmplător în portul peruvian Callao. Peruvienii luptau pe atunci pentru independența țării lor. Trupele generalului José de San Martin se apropiau de Lima, capitala viceregatului spaniol. În panică, aristocrații își părăsiseră castelele și se îndreptau în grabă spre Callao. Fugeau ca să scape de mînia poporului, luînd cu ei toate obiectele de preț pe care le jefuiseră în lunga perioadă de dominație spaniolă în această bogată țară. Căruțe trase de catîri transportau din Lima spre cheiurile portului adevărate comori : lingouri de aur, crucifixe împodobite cu briliante, săbii cu mînerele bătute în pietre prețioase, coliere, brățări grele de platină cu rubine și smaragde, vase uriașe de aur, pocale și alte obiecte de mare valoare sustrase din numeroasele biserici catolice ale capitalei viceregatului. Dar mai frumoasă, mai strălucitoare decît toate era o statuie de aproape doi metri, turnată în aur curat înfățișînd pe Sfînta Fecioară cu pruncul în brațe... Nobilii seniori aveau de gînd să încarce comoara pe o corabie și să o expedieze în Spania. Dar, vai, în port nu se afla nici o navă, iar între timp, armata lui San Martin se apropia vertiginos de Callao...

Așa încît goeleta **Mary Deer,** care tocmai intra în radă, însemna pentru aristocrația spaniolă ultima șansă de a-și salva averile din mîna răsculaților. După o discuție aprinsă, căpitanul Thompson acceptă, în schimbul unei mari sume de bani, să transporte obiectele de preț la Barcelona. Deși aurul fu imediat încărcat pe goeletă, Thompson primi dispoziții să nu plece și să aștepte hotărîrea definitivă a viceregelui spaniol. Pesemne că posesorii prețioasei încărcături se temeau să trimită vasul fără escortă și așteptau ca în port să sosească cel puțin o navă spaniolă.

Dar în noaptea de 7 septembrie 1820, Thompson nu mai putu rezista ispitei. Echipajul lui ucise sentinelele care făceau de strajă lîngă cală și, după ce tăie cablul de amaraj, ridică ancora. **Mary Deer** ieși din golf în largul mării. Fugarii fură însă observați. Pe țărm se iscă tumult. Tocmai atunci intra în port o fregată peruviană. De lîngă mal se desprinse imediat o mică ambarcațiune care porni în întîmpinarea ei. După cîteva cuvinte schimbate cu un ofițer de pe mica ambarcațiune, căpitanul fregatei ordonă ca vasul să pornească pe urmele perfidului american. Începu o goană disperată. Dar **Mary Deer,** care naviga cu mare viteză, scăpă repede de urmărire, mistuindu-se la orizont.

Aventura lui Thompson

— Unde să ascund comoara ? — se întrebă pentru a mia oară Thompson.

Aruncînd o privire pe hartă, descoperi la trei sute de mile nord-est de Galapagos insula Cocos. Căpitanul nu fusese niciodată acolo, dar auzise că insula era populată doar de reptile dezgustătoare și primejdioase. Cu alte cuvinte era locul cel mai indicat pentru adăpostirea comorii din Lima. Goeleta porni spre Cocos, iar obiectele de preț fură împărțite între căpitan și echipaj. Trei zile le trebuiră însă fugarilor ca să poată cara de pe goeletă pe țărm zecile de tone de aur și să le ascundă într-un loc ferit de privirile curioșilor. Dar tocmai cînd căpitanul ordonă ridicarea ancorei, în golf intră, ca o vijelie, fregata peruviană. Încercatul ei comandant ghicise că **Mary Deer** se va îndrepta spre insula Cocos, aflată la o distanță apreciabilă de căile maritime frecventate. După ce puseră mîna pe fugari, spaniolii nu pierdură vremea cu judecarea lor. Spînzurară întreg echipajul în afară de căpitan și de timonierul șef. Aceștia fură lăsați în viață, în nădejdea că, puși la torturi, vor dezvălui locul unde ascunseseră comoara. Dar cei doi tăceau cu încăpățînare. Fregata ridică ancora și porni spre Panama, unde se refugiaseră, de teama răsculaților, căpeteniile viceregatului. Pe drum, Thompson și timonierul fură puși în lanțuri și zvîrliți în lada parîmei. Curînd, timonierul, care se îmbolnăvise în insula Cocos de friguri galbene, muri. Thompson, singurul om care cunoștea secretul comorii, izbuti printr-un miracol să fugă de pe vas. Mai tîrziu se stabili la Newfoundland, unde locui vreme de douăzeci de ani. Dorința lui cea mai mare era să plece în insula Cocos și să dezgroape comoara. Din păcate, însă, era complet lipsit de mijloace.

Împrietenindu-se cu John Kitting, bătrînul american își dădu seama că ar putea cădea la învoială cu el, pentru a aduce comoara din depărtata insulă. Englezul acceptă și tîrgul se încheie. Conform planului întocmit de cei doi, după descărcarea mărfii la Veracruz, urmau să pregătească bricul în vederea lungii călătorii, să înlocuiască trei marinari nu prea de nădejde și să pornească, ocolind Capul Horn, spre țintă. Dar în portul mexican, Thompson se îmbolnăvi grav și căzu la pat. Pe patul de moarte el îi dădu lui Kitting o hartă a insulei, pe care era indicat, cu o cruce, locul unde ascunsese comoara.

Kitting porni numaidecît la drum. De data aceasta era însoțit de un alt căpitan, pe nume Bowgh. După o călătorie lungă și dificilă în jurul Capului Horn, bricul lui Kitting se apropie, în sfîrșit, de Cocos. Căpitanii hotărîră, însă, să nu dezvăluie echipajului secretul lor și se avîntară în desișul junglei sub pretext că vor să vîneze. Cu ajutorul hărții găsiră repede intrarea secretă în peștera care ascundea fabuloasa comoară din Lima și, după ce-și umplură buzunarele cu obiecte de preț, se întoarseră pe corabie. În zilele următoare, plecau mereu la „vînătoare". Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Echipajul înțelese în cele din urmă adevăratul scop al călătoriei și hotărî să-i urmărească în secret pe cei doi căpitani. Prinzînd de veste, aceștia își schimbară ruta. Dar a doua zi membrii echipajului arătară căpitanului lor sacul cu briliante pe care îl descoperiseră în cabina lui, cerîndu-i să împartă cu ei prada și să le dezvăluie taina comorii. În următoarele zece ore trebuia să dea răspunsul. În cursul nopții, însă, cei doi căpitani izbutiră să fugă și să se ascundă în junglă. Căutarea lor și a comorii dură o săptămînă întreagă, dar fără nici un rezultat. În cele din urmă, membrii echipajului reveniră pe corabie, împărțiră între ei briliantele găsite în cabina căpitanului și ridicară ancora...

Desen de **R. Avotin**

O lume nebună, nebună, nebună...

O lună mai tîrziu, la țărmul insulei Cocos acostă o balenieră americană. Marinarii coborîră pe țărm ca să se aprovizioneze cu apă și cu nuci de cocos. Spre surprinderea lor, întîlniră acolo un bărbat istovit de puteri și cu un licăr de nebunie în priviri. Era Kitting. Acesta le spuse că echipajul lui se răzvrătise și-l debarcase pe țărm. Despre Bowg nu suflă nici un cuvînt. Se pare că-l ucisese în peșteră, în timp ce împărțeau comoara.

Baleniera îl transportă pe Kitting la Newfoundland. Se spune că fostul căpitan nu izbutise să ia cu [illegible] decît un pumn de pietre prețioase [illegible] și acestea îi asigurară din plin existența vreme de șapte ani, cît mai avu de trăit. Înainte de moarte, dezvălui secretul comorii unui prieten al lui, pe nume Fitzgerald. Dar acesta, fiind lipsit de mijloace, nu izbuti să organizeze o expediție în insula comorilor. În schimb, la scurt timp după asta, America află de existența comorii și tezaurul Limei începu să înfierbînte mințile aventurierilor. Spre Cocos porniră, așadar, căutătorii de aur.

Ar fi greu de precizat acum ce motiv l-a determinat pe Fitzgerald să dezvăluie lumii secretul lui Kitting. Un lucru e însă sigur și anume că harta originală, desenată chiar de Thompson, ajunse în 1926, după ce trecuse prin alte cîteva mîini, în posesia unui celebru campion de viteză pe apă și pe uscat, britanicul Malcolm Campbell. Dar asupra acestui lucru vom reveni mai tîrziu.

Nici un căutător al comorii nu izbuti să găsească nimic. Harta lui Thompson era eronată. Poate că Kitting, căindu-se înainte de moarte că-l asasinase pe Bowgh, modificase desenul pentru a-i deruta pe viitorii căutători de bogății. Căci „comoara din Lima", ducînd la pieire echipajul goeletei **Mary Deer,** nu-i adusese nici lui mare noroc.

Pe la mijlocul secolului trecut, în America începu să circule un mare număr de „hărți ale lui Thompson". Oameni abili scoteau bani frumoși din vînzarea lor. Cîteva copii ale misterioasei hărți fură plătite cu fabuloasa sumă de 20 000 de dolari bucata. Unele dintre ele indicau peștera în centrul insulei, la poalele muntelui, altele — chiar pe țărm, printre stînci abrupte. În hărțile alcătuite după moartea lui Fitzgerald nici nu mai era vorba despre peșteră. Pe scurt nici o hartă nu ajută la descoperirea comorii din Lima. Cu timpul, episodul cu **Mary Deer,** precum și povestea lui Thompson, Kitting și Bowgh se transformară într-o legendă cu diverse variante. Căpitanul Thompson începu să fie confundat cu Scott Thompson, faimos pirat englez, iar **Mary Deer** se preschimbă în **Mary Reed.**

L. Skriaghin

(Va urma)

CINEMA

Jurnalul unui film

Cum se naște un film? Întrebarea și-o pun mulți spectatori, dornici să cunoască drumul spre ecran al eroilor și aventurilor prin care trec aceștia în întunericul sălilor de cinema. Răspunzînd acestei curiozități firești, revista „Sovetski ekran" a inițiat rubrica „Jurnalul unui film", unde se prezintă întregul proces creator, atît de complex, care începe cu nașterea ideii și se încheie pe masa de montaj și în confruntarea cu publicul. Pentru noua-i rubrică, revista a ales un film care se anunță foarte interesant: „Subiect pentru o schiță". Autori: regretatul dramaturg Leonid Maliughin și regizorul Serghei Iutkevici. Erou, Anton Cehov.

Cum e și firesc, primul material al „Jurnalului" este consacrat scenariului, temelia temeliilor filmului. Mai întîi, cîteva cuvinte despre subiectul... „Subiectului" (titlul e luat dintr-o replică a scriitorului Trigorin din piesa „Pescărușul").

Acțiunea începe în dimineața de 17 octombrie 1896 și se încheie în seara aceleeași zile. O dată cunoscută în istoria literaturii ruse: premiera „Pescărușului" pe scena Teatrului imperial din Petersburg. Cea mai dramatică zi din viața lui Cehov, cu urmări adînci și dureroase: piesa a avut o cădere răsunătoare. Aceasta este canavaua subiectului.

Dar tot atît de importante sînt incursiunile în trecut, în amintiri, ale scriitorului și ale iubitei lui, Lika Mizinova, venită special de la Paris [illegible]um a venit și interpreta, Marina Vlady) pentru premiera „Pescărușului". Geneza piesei, dragostea neîmplinită cu Lika, viața lui Cehov la Moscova și Melihovo, călătoria lui în Sahalin — toate aceste episoade se vor înlănțui într-o succesiune liberă, așa cum le evocă memoria scriitorului și a celei ce i-a slujit drept prototip pentru Nina Zarecinaia, eroina „Pescărușului".

Interesat de destinul artistic și uman al scriitorului, Leonid Maliughin l-a studiat pe Cehov timp de opt ani de zile. În arhiva scriitorului, aflată la biblioteca din Leningrad, a descoperit foarte multe amănunte interesante și inedite. Adunînd un material extrem de bogat, Maliughin s-a apucat să scrie o carte pentru colecția „Viața oamenilor de seamă", pe care n-a izbutit să o termine. Mai tîrziu și paralel, cum cartea nu-i solicita decît o mică parte din datele culese, a scris piesa documentară în scrisori „Fericirea mea ironică". Și mai tîrziu, drumul lui s-a încrucișat cu acela al regizorului Serghei Iutkevici, care era de asemenea preocupat de Cehov. Așa s-a născut ideea scenariului.

Inițial Maliughin se gîndise la un film biografic în care să urmărească drumul scriitorului, să caute izvoarele creației sale. La rîndu-i, Iutkevici intenționa să ecranizeze „Pescărușul". Rezultatul a fost istoria „Pescărușului" — cel mai dramatic episod din biografia lui Cehov, cu toate implicațiile lui. „Construit" în adîncime, nu în extensiune, scenariul nu s-a limitat la fapte biografice, ci a abordat problemele procesului de creație în genere, relațiile dintre scriitor și realitate, dintre scriitor și epocă.

Ideea scenariului este sintetizată într-o replică a Ninei Zarecinaia: „Trebuie să știi să-ți porți crucea și să crezi". Acesta a fost și cuvîntul de ordine al lui Cehov, artist novator, care și-a depășit epoca și care a continuat să lucreze în pofida tuturor amărăciunilor și greutăților. Fidelitatea față de vocația lui, curajul lui Cehov — iată ce omagiază în esență scenariul, scris în stilul dramaturgiei cehoviene, acest stil poetic și delicat, pe care scriitorul l-a caracterizat de minune într-o formulă glumeață: puțină acțiune, multă discuție despre literatură și cinci puduri de dragoste.

Cehov (Nikolai Grinko) Lika Mizinova (Marina Vlady) și Potapenko (Iuri Iakovlev) în timpul turnării

Ciuhrai față cu istoria

Grigori Ciuhrai a revenit pe platou. Dar de data aceasta pentru un film documentar dedicat unui moment de însemnătate hotărîtoare din istoria celui de al doilea război mondial: bătălia de la Stalingrad.

Cineastul a făcut o muncă de documentare uriașă. Ca și Mihail Romm pentru „Fascismul obișnuit", Konstantin Simonov și Vasili Ordînski pentru „Dacă ți-e dragă casa" (Bătălia Moscovei), Ciuhrai a vizionat sute de mii de metri de peliculă, a vizitat locurile legate direct sau indirect de subiectul filmului său, a stat de vorbă cu cei ce au participat într-un fel sau altul la evenimentele pe care le evocă. Și nu numai în Uniunea Sovietică. Ciuhrai a adunat material și în Anglia, Franța, Republica Federală a Germaniei și Republica Democrată Germană. În aceste țări a filmat întîlniri și interviuri cu politicieni și istorici, cu foști prizonieri de război, precum și cu familii ale ostașilor căzuți la Stalingrad.

Aceste secvențe actuale vor fi completate cu materiale din jurnalele cinematografice sovietice și străine din anii războiului, legate prin cele două idei principale și antagonice ale filmului: a avea pentru ce să lupți și a sacrifica vieți în mod inutil și criminal.

„Stalingrad" — așa se va intitula documentarul pe care Grigori Ciuhrai l-a promis pentru finele anului — se turnează în studioul experimental condus de regizor, unde, după cum am scris și cu alt prilej, se fac încercări foarte interesante. Acolo a fost realizat, printre altele, emoționantul poem cinematografic „Fidelitate", care l-a impus pe Piotr Todorovski.

ÎN REFLECTOR

Katharine cea mare

Katharine Hepburn, care nu-i mama, cum cred unii, și nici altfel de rudă cu cealaltă celebră Hepburn, Audrey, este una dintre „marile doamne" ale Hollywoodului. Fizicul ei este destul de ingrat: încă de la 20 de ani — în 1929 — Leslie Howard a refuzat să joace cu noua venită la Hollywood din cauza chipului și a firii sale. Ea s-a decis atunci să nu facă niciodată nimic ca să se înfrumusețeze și totuși, de aproape trei decenii, domină ca o glorie solidă ecranul american, fiind, ca și Bette Davis, una din permanențele artistice pe care modele efemere nu le pot atinge.

La o vîrstă cînd actrițele își găsesc greu roluri, cînd trebuie să facă concesii și să-și calce pe inimă, Katharine Hepburn, al cărei talent se vădește realmente inepuizabil, continuă să fie foarte solicitată.

După ce a jucat alături de Spencer Tracy, de care a legat-o un sentiment foarte puternic, în „Ghici cine vine la cină", — al noulea film făcut împreună de cei doi celebri actori americani și ultimul film al lui Tracy — Katharine Hepburn a turnat în Irlanda în „Leul, iarna". În rolul Eleonorei de Aquitania, l-a avut ca partener pe Peter O'Toole, tînără vedetă a ecranului britanic, pe care ea l-a descoperit în 1958, într-un teatru din Londra.

După aceea i s-a încredințat rolul „Nebunei din Chaillot" în ecranizarea celebrei piese a lui Giraudoux. Filmul acesta are o preistorie de patru ani. Atunci au început tratativele dintre producători și familia Giraudoux, care s-a lăsat foarte greu convinsă să admită ecranizarea piesei. A fost nevoie de „argumente tari", care se cheamă Katharine Hepburn, Giulietta Masina, Yul Brynner, Jacques Perrin, Georges Auric. În fața unei asemenea echipe, Jean-Pierre Giraudoux, fiul dramaturgului, a cedat.

În sfîrșit, Katharine Hepburn va fi Gabrielle Chanel, marea preoteasă a Olimpului parizian al modei. Cea pe care publicul larg o cunoaște doar pe numele ei de familie (prenumele îi apare numai în ocazii oficiale, iar intimii îi spun Coco) a fost încîntată de „interpreta" sa. Foarte exigentă nu numai cu ceea ce se face la casa ei de modă, ci și cu tot ce-i privește persoana, Chanel s-a interesat activ de „soarta" sa artistică. În compania ei, Katharine Hepburn a făcut o temeinică muncă de documentare, pentru a o cunoaște cît mai bine pe cea care va fi eroina unei comedii muzicale pe Broadway.

Alina Ostrovskaia

CIRC

A murit Purș, trăiască Bagheera!

Mii de spectatori sovietici și străini i-au aplaudat pe partenerii patrupezi ai dresoarei Margarita Nazarova: tigrii Purș (vedeta filmului „Raidul vărgat"), Rada, Ural. Acești artiști fioroși nu mai sînt în viață. După moartea lor, dresoarea a avut de ales între reluarea vechiului număr în execuția dublurilor sau crearea altuia nou. Margarita Nazarova a optat pentru varianta a doua, hotărîndu-se să organizeze o „trupă" nouă, o combinație de tigri, lei, urși și cai.

Margarita Nazarova în tête-à-tête cu Bagheera

O asemenea vecinătate s-a dovedit dificilă pentru ambele părți — dresoare și dresați. De aceea Margarita Nazarova și asistentul ei Konstantin Konstantinovski au muncit un an întreg pentru punerea la punct a programului. Întîi au studiat atent caracterul „elevilor" și au aflat că Iula, sora lui Purș, este, ca și fratele ei, calmă și echilibrată, iar Bagheera e rea foc și agresivă, defecte care i se trec, însă, cu vederea de dragul talentului ei. Raj (precizăm că e leu) nu i-a lăsat pe dresori să intre în cușca lui pînă n-a văzut că colegul lui Sultan e o gazdă bună și atunci l-a pălit ambiția ospitalității. În fine, cu chiu cu vai, oamenii s-au împrietenit cu animalele.

În faza a doua s-au străduit să le împrietenească pe animale între ele. Sarcină deloc ușoară, mai ales pentru cai, care multă vreme nu s-au simțit la largul lor.

În sfîrșit, după aceea s-a trecut la pregătirea programului propriu zis. Aici, Margarita Nazarova și Konstantin Konstantinovski au primit un ajutor nesperat din partea tigreselor Kalva și Nonna, „veteranele" trupei, care și-au pus întreaga experiență în slujba instruirii artistice a debutanților. Cel mai eficace s-a dovedit exemplul personal. Cu o uimitoare răbdare Kalva și Nonna au executat figurile pînă cînd tineretul a prins „secretul".

Și astfel, cu eforturile conjugate ale oamenilor și animalelor, s-a născut un program foarte reușit, care atrage sub cupola circului sute de spectatori.

— Domnilor, ploaia a stat...

EXPOZIȚII

Între două muze

Serghei Urusevski și-a amintit de începuturile carierei lui artistice: cunoscutul operator al filmelor „Al 41-lea", „Zboară cocorii", „Scrisoare neexpediată" și altele, a deschis la Moscova o expoziție de pictură și desene. Publicul moscovit, care s-a arătat foarte interesat de acest eveniment, (deși cu oarecare doză de scepticism, ca față de orice manifestare care ține de un hobby), a avut plăcuta surpriză de a se vedea înaintea unui profesionist format, cu o manieră de creație și o concepție originală, cu un stil matur.

Poetul Pavel Gruș̌ko văzut de Urusevski

Explicația stă, cum am mai spus, în formația artistică inițială a lui Urusevski: el a absolvit Institutul de arte plastice, unde a studiat cu maeștri ca V. A. Favorski, K. N. Istomin, A. D. Gonciarov.

Urusevski a apucat o perioadă de studenție bîntuită de spiritul experimentelor, fapt care a jucat un rol neașteptat în biografia lui artistică. Anume, a început să se pasioneze de fotografie, considerînd-o ca un nou gen al artei plastice. Una din lucrările lui a prezentat-o sub formă de fotografii (seria „Vechi și nou" — peisaje din Moscova). Profesorii, și în special Favorski, i-au apreciat „inovația", surprinși de originalitatea unghiurilor de fotografiere, a perspectivei și de alte calități care aveau să-l facă celebru mai tîrziu.

Lucrarea de diplomă a făcut-o, totuși, în spiritul institutului, executînd în acva-forte seria „Circul".

Cum se vede, s-ar fi putut foarte bine ca pictura să devină țelul principal al vieții lui, iar pasiunea cinematografică să ocupe locul al doilea. Dar soarta a ținut cu cinematografia, dăruindu-i unul dintre cei mai originali operatori.

Arta cea mai nouă a cîștigat, dar nici cea mai veche n-a fost dată uitării. După cum a dovedit expoziția, talentul de pictor al lui Urusevski a continuat să crească și să se dezvolte. Și el se face simțit în filmele acestui maestru al imaginii.

știința

ARHEOLOGIE

Neptun restituie comorile

Arheologii, acești pasionați și neobosiți cercetători ai trecutului omenirii, au scrutat mult timp cu nostalgie întinderile de apă, întrebîndu-se cum să recupereze bogățiile intrate în posesia lui Neptun. Cîteva statui și vase le căzuseră din întîmplare în mînă, fiindu-le aduse spre evaluare de pescuitorii de bureți care le aflaseră pe fundul Mediteranei. Izolate însă din contextul lor, adică de pe navele naufragiate, aceste descoperiri rămîneau niște opere de artă care încîntau ochii, dar dădeau prea puține indicații asupra modului de viață al celor ce le creaseră sau achiziționaseră. Era deci de dorit să se

Semn bun : amfora poate vesti prezența unei nave scufundate.

Foto: A.P.N.

găsească o modalitate de a studia pe loc și eventual de a aduce la suprafață epavele. Nu lipseau nici visătorii entuziaști, care se vedeau plimbîndu-se pe străzile orașelor înghițite de ape în urma mișcărilor tectonice sau creșterii nivelului mărilor în perioadele calde dintre glaciațiuni. Dacă Atlantida rămîne încă un mit, existența altor două orașe scufundate în valuri cu ocazia unor cutremure este incontestabilă : Helice, cetate menționată în Iliada, a căzut victimă cutremurului care, în 373—372 î.e.n. a dărîmat și templul lui Apollo din Delphi, iar Port Royal din Jamaica a avut o soartă asemănătoare în 1692.

Arheologia submarină s-a născut abia în 1943, o dată cu inventarea „plămînului acvatic" (butelie cu aer comprimat și mască de respirat), care le permite cercetătorilor să se deplaseze liber sub apă. Autonomia nefiindu-le însă suficientă pentru a-și efectua munca, ei au recurs și la alte aparate moderne. Cele mai multe nave naufragiate la adîncimi mai mari de 18 m au dispărut, fiind acoperite de nisipul și mîlul depuse în decursul secolelor, ca și de nenumărate generații de scoici și plante. Ochiul ager și experimentat al arheologului submarin ghicește de multe ori prezența unei epave sub o denivelare a fundului mării ori sub cîteva amfore pe jumătate îngropate. Alteori trebuie să folosească diverse sonde, magnetometre, detectoare de metal etc. Detectoarele cu inducție, dintre care unele descoperă cea mai mică urmă de material bun conducător de electricitate pînă la 5 m distanță, servesc și la determinarea volumului și formei unei epave.

După localizare se pune problema degajării de nisip și mîl, operație care nu trebuie să deterioreze materialele arheologice. Principala „unealtă" cu care se sapă sub apă constă dintr-un tub flexibil prin care se trimite de la fund către suprafață un curent de aer ce antrenează depunerile nedorite. După aceea epava este studiată în amănunt pe loc, pentru a afla cum fusese construită nava, deci cui îi aparținuse și pentru a inventaria încărcătura în poziția ei inițială. Știut fiind că au fost încărcate primele, obiectele găsite chiar lîngă cocă indică portul de plecare, iar marfa depozitată spre centru — escalele ulterioare ; astfel se stabilește ruta parcursă de navă. Descoperirile submarine întregesc nu numai imaginea vechilor căi maritime, ci și pe a obiectelor fabricate, căci totul se transporta pe închise și să se cramponeze de pereți, dacă sînt poftite afară. Agățate de un fel de undițe și lăsate să pătrundă în cavitățile unor obiecte, s-au fixat de acestea atît de puternic, încît au fost aduse împreună cu ele la suprafață. Piesele mari sînt adesea prinse de baloane care se umflă pe fundul mării și apoi se înalță singure cu balast cu tot.

Există însă și cazuri cînd epava nu poate fi degajată în apă. Așa s-a întîmplat cu o corabie din epoca de bronz tîrzie (cca. 1200 î.e.n.) găsită lîngă coasta de sud-vest a Turciei. Epava era încastrată într-un strat de calcar tare ca cimentul și gros de aproape 20 cm, imposibil de îndepărtat pe fundul mării. Ea a fost deci tăiată în blocuri de aproximativ 150 kg ; fiecare bloc a fost marcat în mai multe locuri și de cîte ori se îndepărta cîte unul se făcea cîte o fotografie, folosind și niște repere fixe de pe stîncile înconjurătoare. În felul acesta blocurile au fost extrase pe rînd și reasamblate exact pe sol, iar epava reconstituită.

În fine, ca și în arheologia „clasică", ultima operație constă în curățirea și impregnarea pieselor cu diverse substanțe chimice, pentru a le împiedica degradarea.

BIOLOGIE

Paznicii imunității au memorie

Dacă respingerea grefelor sau accidentele ce survin în timpul transfuziilor sangvine sînt explicate de prezența anticorpilor în organism, introducerea anticorpilor prin vaccinare asigură, prin aceleași mecanisme, protecția organismului împotriva maladiilor infecțioase. Toate aceste mecanisme imunologice sînt cunoscute, centrul lor fiind o celulă minusculă, aparținînd grupului globulelor albe și denumită **limfocită**. De dimensiuni care nu depășesc 8 microni în diametru, ea poate fi întîlnită în limfă și sînge ; datorită faptului că fabrică anticorpi, este capabilă să lupte cu succes împotriva antigenelor secretate de grefe, fie ele sînge sau țesuturi străine, prezentîndu-se, astfel, ca un adevărat paznic al organismului.

Mai puțin clar este următorul fenomen : de ce la cea de a doua agresiune a aceluiași antigen anticorpii limfocitelor reacționează mai rapid și mai energic decît prima oară ? Căci se credea — cel puțin pînă acum faptul era unanim admis — că limfocitele au o viață foarte scurtă, nu se pot reproduce și deci nu dispun de o „memorie". Cercetările întreprinse au dovedit însă că ambele afirmații sînt eronate. Experiențele realizate cu culturi de țesuturi arată că limfocitele au nu numai o viață foarte lungă, uneori egală cu cea a individului în care trăiesc, dar se și pot reproduce. În consecință, o limfocită care a mai luptat odată împotriva unui anumit antigen poate mai tîrziu, printr-un proces de „memorizare chimică", să-l recunoască de-a lungul întregii sale existențe. Mai mult decît atît, susțin biologii, celulele-fiice rezultate din diviziunea limfocitelor sînt capabile să recunoască respectivul antigen la fel de bine ca părinții. Ceea ce, cum e și logic, implică transmiterea ereditară a memoriei. Despre această memorie se știe că își are sediul la nivelul celular, în schimb nu se cunoaște încă nimic referitor la mecanismul ei. Să fie oare transmisă de cromozomi ?

Cercetătorii sînt de părere că nu, căci genele cromozomice nu transmit decît caracterele moștenite genetic și nu caracterele cîștigate. Se pare că, deocamdată încă, misteriosul proces de memorizare ar fi în general legat de dinamica celulară. Oricare ar fi explicația însă, ceea ce rămîne de o fundamentală importanță pentru biologie este proba memoriei și eredității ei la limfocite. Într-un viitor nu prea depărtat această descoperire ar putea revoluționa tehnica grefelor.

BOTANICĂ

Plantele de pradă

De cînd există lumea, legile echilibrului biologic au făcut din plante niște victime. Fenomenul fundamental al fotosintezei stochează în ele, sub formă de zaharuri, energia solară, transformîndu-le în adevărate rezervoare alimentare ale lumii animale. Principala funcție a plantelor în biosferă este prin urmare aceea de a fi mîncate. Unele dintre vegetale au încercat însă „să se revolte", căutînd să-și procure azotul direct din proteinele unor animale. În natură sînt recunoscute actualmente drept „carnivore" aproximativ 450 de specii, dintre care familia Drosera numără aproximativ 90, Nepenthes peste 60 și Utricularia 250 !

Pinguicula, de plidă, care trăiește în Europa, sînt înzestrate la suprafață cu un clei dens din care insectele imprudente, atrase de mirosul ei, cu greu se mai pot desprinde. Același sistem îl folosește și Drosera (Australia și Africa de Sud), cu toate că aparține unei familii cu totul diferite. Aici intervine, totuși, o perfecționare : în loc să se formeze la suprafața frunzei, cleiul este secretat de numeroase glande sferice de culoare roșie, aflate în vîrful unor pedunculi situați pe partea ei superioară. Asemănători unor tentacule ei atrag, cu mirosul lor de miere, insectele pe care le prind, digerîndu-le apoi cu ajutorul unei enzime de tipul pepsinei gastrice, capabilă să „degradeze" proteinele. Sarracenia purpurea, larg răspîndită din Labrador pînă în Florida folosește altă metodă. Avînd forma unui cornet cu deschizătura în sus și o clapetă de-asupra, ea adună apă de ploaie și secretă un nectar la care insectele nu rămîn insensibile. Cornetul-capcană este înzestrat cu peri rigizi îndreptați spre interior, așa că victima nu mai poate ieși și se îneacă. Glandele aflate în fundul pîlniei secretă sucuri digestive care, împreună cu apa de ploaie strînsă, dizolvă prada, care este absorbită de epiderma frunzelor.

Îndeaproape înrudită cu Sarracenia este Darlingtonia californica, „planta-cobră" cum o denumesc americanii, care trăiește în mlaștinile Oregonului și Californiei și la care pot fi observate perfecționări suplimentare. Partea superioară a frunzei, cu orificiul orientat spre sol, dispune de o prelungire asemănătoare limbii de șarpe, care oferă

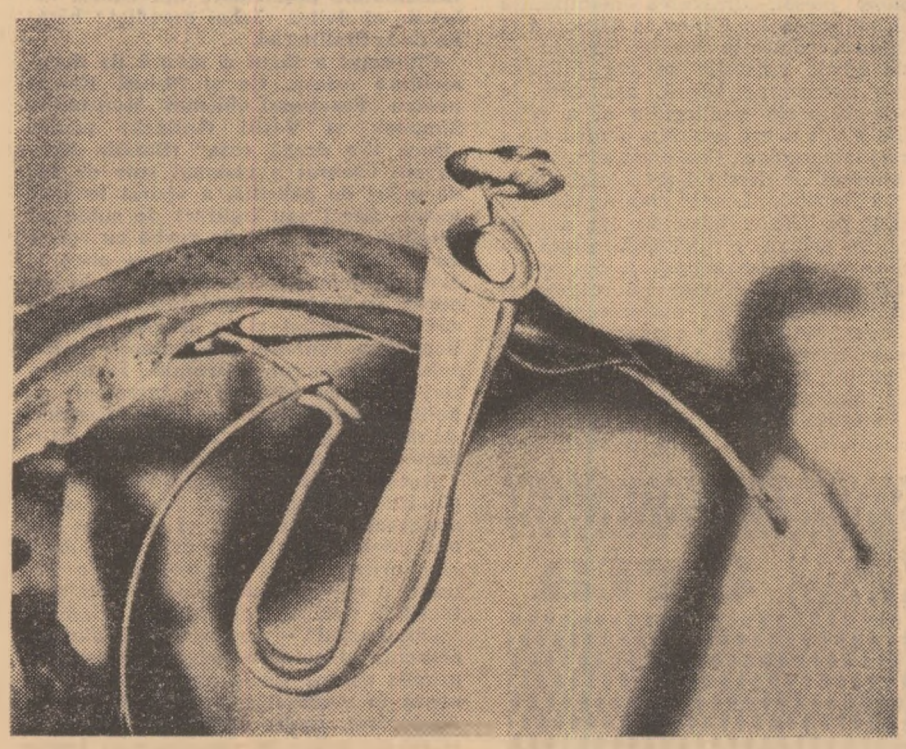

Capcana vegetală

Prada obișnuită a plantelor carnivore o constituie micile insecte (de aceea li se mai spune entomofage) și, foarte rareori, puii de broască sau cameleonii. Interesul pe care-l trezesc ele la oamenii de știință constă în varietatea și eficacitatea stratagemelor folosite pentru a-și captura hrana. Din punct de vedere botanic, fiecare din cele trei grupuri amintite mai sus dispune de procedee diferite.

Cel mai simplu mijloc este cel analog hîrtiei de prins muște. Frunzele plantei sectelor un teren de aterizare comod și un suport practic pentru degustarea nectarului secretat de o glandă situată chiar la marginea orificiului. Nepenthes alt carnivor comun Madagascarului, Indiei și Indoneziei, trăiește suspendat de ramurile arborilor. Unele din frunzele sale avînd terminații viu colorate, seamănă cu pipele cu capac și conțin un lichid vîscos, din care nu mai există scăpare.

Toate aceste plante ar putea fi încadrate în categoria capcanelor pasive.

tehnica

Căci mai există și altele, active, bazate pe principiul curselor cu resort. Calificată de însuși Linné drept minune a naturii, Dionea aduce cu o rozetă de frunze care își închid lobii instantaneu în momentul în care o insectă face imprudența să le atingă. Și mai interesant e cazul Utriculariei : frunzele micii plante acvatice, niște minuscule vezicule extrem de sensibile, își schimbă forma la atingerea prăzii — purecele de apă — devenind convexe, din concave, cum erau. Brusca creștere a volumului provoacă un tiraj de apă spre interior, care absoarbe și victima.

Astăzi botaniștii sînt de acord că entomofagele pot trăi și fără insecte, dar se dezvoltă greu și produc mult mai puține seminte. Așadar, caracterul carnivor al acestor plante apare ca o necesitate, explicată prin faptul că cresc pe soluri sărace în azot mineral, pe care-l obțin prin consumarea proteinelor animale.

MICROSCOP

Există o bobină fabricată din sîrmă de cupru care consumă tot atît curent electric cît un orășel. De ce e ea atît de lacomă ? Pentru că altfel nu-și poate îndeplini misiunea, care constă în crearea unui cîmp magnetic [illegible], cu intensitatea de 12.335.000 amperi/metru, într-un orificiu cu diametrul de abia 5 cm practicat în centrul bobinei. Acolo se introduc obiectele pe care le studiază nu numai cercetătorii de la Institutul de fizică al Academiei de Științe a U.R.S.S., ci și alți specialiști. Biologii, de pildă, se interesează de influența unui cîmp magnetic puternic asupra ființelor vii.

400.000.000.000 de tone de uraniu zac în oceane și asta numai pînă la 400 m adîncime, pînă unde s-au făcut prospectările. În plus, se pare că fluviile cară și aruncă în mare încă 27.000 de tone de uraniu anual. Avînd în vedere această „risipă", cît și cererea mereu crescîndă de prețioasa materie primă, este firesc să se caute intens procedee cît mai eficace pentru a o recupera. Atenția specialiștilor este îndreptată acum spre Centrul de cercetări nucleare din Lahore (Pakistan), unde hidroxidul de titan s-a dovedit a fi cel mai bun absorbant al uraniului din apa oceanelor.

Studiul celulei vii s-a adîncit atît de mult grație biochimiei și biofizicii încît a ajuns pînă la moleculele care o constituie și chiar mai jos. Cu un laser extraordinar de precis, a cărui energie variază cu mai puțin de 5 la sută de la o emisie la alta, se pot detecta spectroscopic cantitățile de metale din nucleul unei celule. S-a văzut astfel că globulul roșu din sîngele uman conține 10^{-13} g fier (a zecea miliarda parte dintr-un miligram). Dar laserul respectiv realizează performanțe și mai mari, descoperind în țesuturi 10^{-19} g de magneziu, cupru, fier, zinc etc. Această cifră nu spune prea mult ; vom fi edificați însă aflînd că ea corespunde cu 1 800 atomi de magneziu și 900 atomi de cupru.

GEOLOGIE

Înlocuitoarele de cutremure

Care este cauza erupțiilor vulcanice ? Cum sînt distribuite în scoarța terestră zăcămintele utile ? Pot fi prevăzute cutremurele ? Răspunsul la aceste și alte întrebări ar putea fi aflat numai cunoscînd proprietățile mantalei superioare care se află îndată sub scoarța terestră, fiind separată de ea prin stratul lui Mohorovičic.

Cutremurele „luminează" adîncurile planetei întocmai ca exploziile de lumină. Undele elastice pe care le provoacă, se propagă în mod diferit în roci avînd proprietăți mecanice diferite și ele, reflectîndu-se și refractîndu-se la granițele dintre roci. Și astfel se obțin informații prețioase despre structura interioară a Pămîntului. Dar cutremurele nu se pot declanșa la comandă. Acad. Grigori Gamburțev propune, de aceea, ca ele să fie înlocuite cu explozii nu prea puternice pe care să le înregistreze aparate speciale. Așa s-a născut metoda sondărilor seismice la mari adîncimi. Cu ajutorul ei au fost „palpate" scoarța și zona superioară a mantalei Pămîntului pe o distanță de 140 000 de kilometri din care peste 50 000 sînt pe teritoriul U.R.S.S.

Au fost alese pentru cercetări structuri geologice complexe cum sînt Uralul, Pamirul, Munții Tian-Șan, depresiunile Caspicei și Mării Negre, Caucazul, mările Ohotsk, Japoniei și Bering și insulele Kurile. Oamenii de știință și-au propus să stabilească dacă structura scoarței și a mantalei superioare este aceeași sub munți, cîmpii, mări și oceane.

Materialele acumulate au fost prelucrate de cercetătoarea sovietică Raisa Deminițkaia și cercetătorul american J. Vuillard. Rezultatele obținute de ei sînt extrem de importante. Încă în secolul trecut a fost emisă ideea că, cu cît e mai groasă scoarța Pămîntului, cu atît este mai redusă forța gravitației terestre. Comparația datelor rezultate din sondări a confirmat această ipoteză. A fost descoperită, de asemenea, o legătură între grosimea scoarței și relieful suprafeței terestre. Sub lanțurile muntoase, de pildă, sînt înfipte în mantie „rădăcinile munților" iar sub oceane scoarța se subțiază și mantaua este parcă puțin ridicată apărînd în formă de podiș. Cu alte cuvinte, relieful de la suprafață se reflectă în manta. Această corelație a căpătat apoi expresie matematică și pe baza ei a fost realizată harta suprafeței Mohorovičic. Natural, harta fiind foarte generală nu-i putea satisface pe savanți, care au căutat să o perfecționeze.

Geologul A. Borisov a arătat că pentru a realiza o imagine mai fidelă a suprafeței stratului Mohorovičic într-o anumită zonă a Pămîntului este necesar să se ia în considerare atît rezultatele sondărilor seismice la mari adîncimi, cît și modificările forței de gravitație, prefacerile reliefului, istoria formării scoarței, mișcările la care ea a luat parte în ultimele 15—20 milioane de ani etc. Cercetătorii sovietici au izbutit să realizeze în acest fel o hartă a suprafeței Mohorovičic pentru tot teritoriul U.R.S.S.

Așa acționează înlocuitoarele de cutremure

CE REPREZINTĂ ?

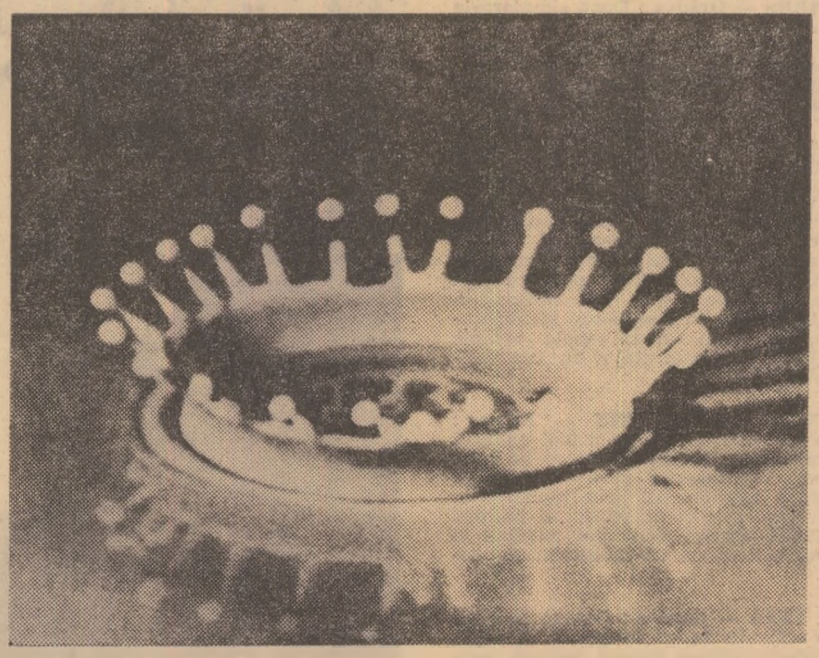

O coroană princiară ? Un giuvaer decorativ ? O torță de aniversare, ale cărei lumînări s-au cam strîmbat ?

Nimic din toate astea. Fotografia, realizată după o tehnică specială (stroboscopia), înfățișează rezultatul imediat al căderii unei picături pe laptele aflat într-o ceașcă.

GLACIOLOGIE

Zăpada ucigașă

Fiind un pasionat fotograf amator, englezul Bendley a fotografiat toată viața fulgi de zăpadă. Originala colecție pe care a adunat-o, rod al acestei pasiuni, cuprinde 30 000 de fotografii, fiecare cu conturul ei, deosebit de al celorlalte. E o încîntare să le privești. Dar, pe cît de minunați ne apar fulgii de nea în fotografii sau priviți de la fereastră în căderea lor lină, pe atît sînt de primejdioși cînd, acumulați pe coastele munților, încep să se rostogolească în avalanșe.

În Elveția există cîteva localități unde într-o anumită perioadă a anului este interzis să se tragă clopotele. Dangătul lor poate declanșa avalanșe. În timpul primului război mondial avalanșele au provocat în Alpi multe pierderi de vieți omenești. Un specialist militar în probleme alpine s-a ales în același război, de pe urma avalanșelor, cu 80 de fracturi și a fost repus pe picioare abia după 11 ani. Exploratorul suedez Salomon-Auguste Andree care a încercat în secolul trecut să ajungă la Polul Nord cu un balon aerian și-a găsit sfîrșitul tot sub o avalanșă de zăpadă în insula Belîi din Marea Kara. Multă vreme s-a crezut despre expediția lui că fusese înghițită de apele Oceanului Înghețat de Nord.

Asemenea tragedii nu trebuie să se mai repete. Spre acest deziderat sînt canalizate de mai mulți ani eforturile specialiștilor din multe țări. În Uniunea Sovietică fenomenul este studiat la facultatea de geografie a Universității „Lomonosov" și în secția pentru protecția împotriva avalanșelor din cadrul combinatului „Apatit" din Munții Hibini. Această secție, neobișnuită pentru o întreprindere industrială, este condusă de mai bine de un sfert de veac de V.I. Akkuratov. Nu degeaba i se spune „omul zăpezii" din Hibini.

De cele mai multe ori mase imense de zăpadă se pun în mișcare aparent fără motiv. Dar numai aparent, căci un motiv există întotdeauna. După ce au atins pămîntul, fulgii de zăpadă se transformă în microcristale, din care încep să crească grăuncioare de gheață. Stratul de zăpadă se afinează. În acest timp, în interiorul lui are loc și un proces de sublimare adică de evaporare a cristalelor fără a mai trece prin starea lichidă. Și după ce în stratul de zăpadă s-a produs recristalizarea, avalanșa pornește. Pentru a înțelege mai bine fenomenul să ne imaginăm două scînduri așezate una peste alta în plan înclinat. Atîta timp cît ele vin în contact direct, alunecarea este exclusă. Cînd, însă, la mijloc se intercalează un strat de boabe de mazăre, scîndura de deasupra începe să lunece. În natură rolul stratului de mijloc care imprimă celorlalte straturi alunecarea îl joacă cristalele de zăpadă degradate.

Odată pornită, masa de zăpadă capătă în scurt timp viteza unui tren accelerat. În goana-i nebună ea împinge la vale și un strat de aer comprimat. E un adevărat uragan, care distruge tot ce întîlnește în cale. Dacă totuși îi scapă ceva, acest ceva nu mai rezistă masei de zăpadă dezlănțuite. Nu de mult, specialiștii din Hibini au instalat un baraj de beton în drumul unei avalanșe cu intenția de a-i determina intensitatea șocului. Lovit cu o presiune de 200 de tone pe metrul pătrat, barajul a fost într-o clipită ras de pe fața pămîntului.

„Cartierul general" al specialiștilor din Hibini este o căsuță veșnic împresurată de troiene, pitită la poalele muntelui Aikuaventociorr, care în limba saami înseamnă „Frumoasa adormită". Acest original centru de cercetări are în arsenalul său un aruncător de mine de mare calibru alături de microscoape, planșete de desen alături de complicate rețele de sîrme divers colorate, lansatoare de rachete, mașini de calculat, balanțe de farmacie, stații de radio portative. De puțin timp a fost înălțată în zona cu cele mai dese avalanșe o construcție de oțel lungă de 12 metri. Construcția este prevăzută cu emițătoare ale căror indicații sînt înregistrate de aparate electronice. Astfel înarmați, colaboratorii secției de apărare împotriva avalanșelor pot studia procesul de acumulare a zăpezii în straturi, măsoară proprietățile fizice ale acestora, temperatura de la diferite adîncimi etc. În momentul cînd constată că primejdia se apropie, ei dau alarma și aduc pe frontul de luptă aruncătoarele de mine, care nimicesc avalanșa încă în față.

Aceasta este, ca să zicem așa, munca de fiecare zi a colaboratorilor secției pentru protejarea combinatului „Apatit". Dar sfera preocupărilor lor este mai largă. V. Akkuratov și colaboratorii săi lucrează și la alcătuirea unor hărți ale zonelor primejdioase din regiunile unde au fost descoperite zăcăminte noi de apatită. Ei dau recomandații prețioase constructorilor și lucrătorilor feroviari. Organizatorii competițiilor de schi din Hibini apelează și ei deseori la sprijinul „omului zăpezilor".

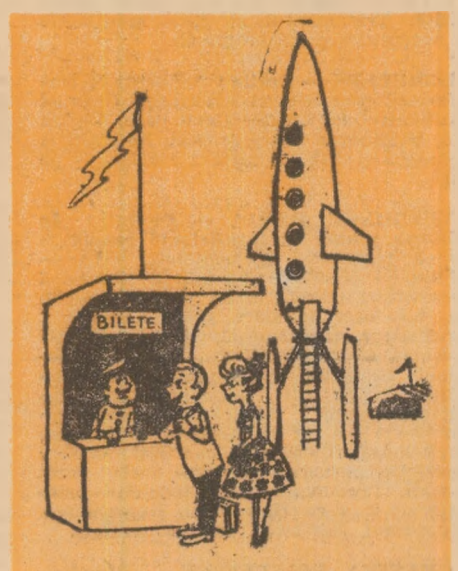

— Te rog, două bilete pentru al nouălea cer

Poșta medicului

I. MAREȘ — Oradea : După simptomele descrise (crustele, cacosmia) credem că este o **rinită cronică atrofică ozenoasă.** Tratamentul local constă în : toaleta foselor nazale prin spălaturi nazale zilnice cu ser fiziologic încălzit, cu ajutorul unei pompe de cauciuc sub presiune mică (a nu se aspira lichidul din pumn !), badijonaj cu soluție de Lugol glicerinată (iod metaloid 1 g, iodură de potasiu 2 g, glicerină 100 g), vitamina A, untură de pește, miere de albine. Bune rezultate dau și aplicațiile locale de prostigmină, pilocarpină, ionizările cu acetilcolină, instilațiile și inhalațiile de aerosoli de streptomicină, pulverizațiile cu ape minerale iodice sau sulfuroase, novocainoterapia în ganglionul sfenopalatin etc. În unele cazuri rebele, terapia medicală trebuie asociată și cu intervenția chirurgicală.

ALEXOIU CONSTANTIN — Brașov : Metoda propusă de dv. nu a fost aplicată în tratamentul postoperatoriu al grefelor cardiace, dar sugestia pare interesantă. Cît despre tratamentul prin hipnoză, în paginile medicale și de știință și tehnică ale revistei noastre s-au mai publicat și în trecut articole și vă promitem să revenim.

ILIE VESA — Oradea : Despre factorul Rh am scris nu numai în cadrul „Poștei", ci și într-un articol special dedicat acestei importante probleme de hematologie. Cele relatate de dv. sînt mult prea complexe pentru a fi diagnosticate și tratate prin corespondență. Într-adevăr, printre sechelele **eritroblastozei fetale,** căreia copilul i-a supraviețuit, se numără ciroza juvenilă și tulburările neuropsihice. Semnele descrise pot fi totuși independente de antecedentele hematologice. De aceea vă sfătuim să vă adresați (în scris sau personal) mai întîi Centrului experimental metodologic de neuropsihiatrie infantilă din str. Galați 14.

CATERINA IONESCU — București : Sînteți oare atît de ferm convinsă de imposibilitatea celeilalte ipoteze, la care totuși singură v-ați gîndit ? În orice caz, repetăm că nu putem da nici un fel de „rețetă" unei probleme de „detectivism" medical, pe care nu avem cum s-o elucidăm de la depărtare.

IORDACHE EMILIA — Galați : Plantele, ca orice ființă vie, respiră (prin frunze), absorbind oxigenul din aerul înconjurător și eliminînd bioxidul de carbon. La lumina solară în frunze se petrece procesul de fotosinteză, bioxidul de carbon fiind consumat la prepararea hranei, ceea ce contribuie oarecum la îmbunătățirea compoziției aerului din încăperi. Noaptea, încetînd funcția de fotosinteză, CO_2 este eliminat prin respirație. După normele igienice, în încăperi creșterea concentrației bioxidului de carbon este admisibilă pînă la 0,1 la sută (în mod normal, proporția este de 0,04 la sută). De aceea este indicat să se evite amplasarea plantelor mari ornamentale (de felul ficusului, filodendronului etc.), care elimină mult bioxid de carbon în timpul nopții, în camerele de dormit și în cele ale copiilor. Chiar vazele de flori e bine să fie scoase din aceste încăperi seara la culcare, întrucît pot favoriza diferite tulburări organice.

E. N. — Drăgănești : Pentru **creșterea genelor,** le veți peria cu grijă cu ajutorul unei periuțe înmuiate în următorul amestec : Rp Ulei de ricin 4 g, vaselină 10 g, acid galic 1 g. Sensul periatului trebuie să fie de la rădăcină înspre vîrf.

LUCIA JIANU — Luduș : Mai aveți timp să creșteți. Faceți cîteva serii de Timus 1 fiolă/zi i.m., 15 injecții pe serie, cu 15 zile pauză.

A. POPESCU — Timișoara : Considerăm că, față de insuccesul tratamentelor încercate și de maladiile aferente, singura soluție pentru soțul dv. ar fi internarea în spital, eventual într-o clinică universitară, unde se va decide și oportunitatea intervenției chirurgicale.

CIMPIAN VASILE — Lupeni : Regretăm, dar „medicamentul pe 1968" nu a apărut încă în boala dv. Dar anul mai are circa nouă luni ! Să sperăm... Vă vom ține la curent, dacă vor apărea noutăți.

P.V.I. — Galați : Am mai scris despre cistită. Tratamentul se face în funcție de urocultură și antibiogramă.

HERCULES — Brăila : Adăugați la tratamentul respectiv cu Folcisteină (în mod special trebuie făcute cîteva cure) Viplex 2/zi, Remineron 2 lingurițe/zi, Multiglutin 1 fiolă/zi + vit. B_6 forte 1 fiolă/zi — pe gură.

VERBONCU MARIA — Ploiești : În scleroza renală cu insuficiență renală se aplică tratament igienodietetic cu restricție de proteine și crudități, fructe și zarzavaturi (restricție de potasiu), regim bogat în orez, făinoase, grăsimi, dulciuri, cu adaos de vitamine (C, Complex B drajeuri și fiole. Electovit, Viplex. Vitaminele B_6 și B_{12} 50 gamma), pentru suplinirea restricțiilor alimentare și combaterea anemiei. Repaus la pat cel puțin 12—14 ore (10 ore noaptea + 3—4 ore după masă). Lichide în cantități mari cu restricție periodică de sare (cel mult 2 g/zi). Tratamentul hipertensiunii arteriale se face cu Hiposerpil, Hipazin sau Hipopresol, sub strict control medical.

GEANINA VOICULESCU — Huedin : Evoluția afecțiunii este de 1—2 ani, uneori chiar mai mult, în funcție de ceea ce medicii numesc „potențialitatea evolutivă".

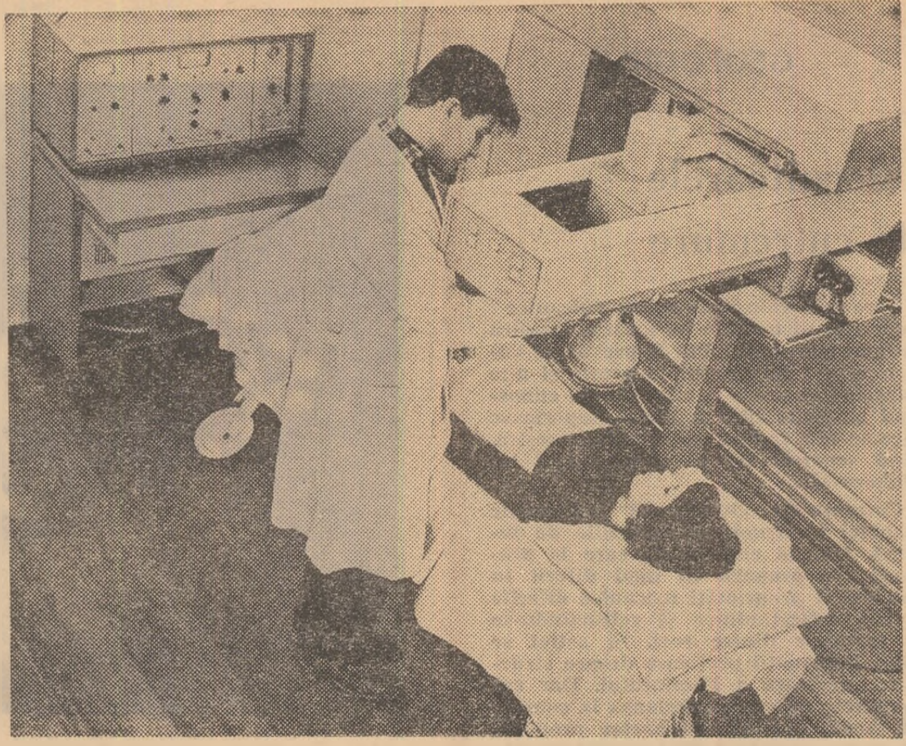

La Institutul de radiologie din Moscova a intrat în funcțiune un nou aparat, gammatopograful „G.T.-2", pentru investigarea îmbolnăvirilor oncologice și endocrine

PROFILAXIE

Prevenirea cariei dentare

Boală care atinge una din cele mai mari morbidități cunoscute (este răspîndită în proporție de 70—95 la sută din populație), caria dentară continuă să fie o problemă încă „în suspensie" a medicinii.

Ca în toate bolile „enigmatice" faptul că nu se cunoaște cu precizie „cine e vinovatul" face ca și tratamentul să nu se poată adresa cauzei, ci mai ales efectelor.

Consecințele cariei dentare sînt grave. Pierderea dinților reduce **funcția masticației,** influențînd defavorabil asupra alimentației și producînd tulburări digestive. Starea septică întreținută permanent în cavitatea bucală constituie o așa-numită **infecție de focar** și are un răsunet negativ asupra întregului organism și îndeosebi asupra inimii, rinichilor și articulațiilor.

Iată de ce descoperirea etiologiei cariei dentare ar putea stîrpi „răul din rădăcină". În prezent, în acest domeniu există numai ipoteze. Se admite astfel că în producerea bolii concură un mare număr de factori, ca : **alimentația deficitară,** săracă în calciu, fosfor și vitamine (A, D_1,C) și abuzînd de hidrocarbonate (în special dulciuri), **lipsa de igienă a gurii, lipsa radiațiilor solare, tulburări endocrine** (hipotiroidia), **tulburări nervoase** (simpaticotonie, traume psihice) și... lista ar mai putea continua.

În ultimul timp, tot mai multe lucrări au insistat asupra legăturii dintre **conținutul apei în fluor** și frecvența și gravitatea cariei dentare. Cerkinski și Zaslavskaia, într-un amplu studiu efectuat în R.S.F.S.R., arată că cu cît conținutul apei în fluor este mai scăzut, cu atît este mai ridicat numărul persoanelor atinse de carii și numărul de carii la una și aceiași persoană. Rezultate similare au fost obținute și de alți cercetători din diferite țări, ajungîndu-se la concluzia că un conținut sub 0,5 mg fluor la litrul de apă favorizează producerea cariei dentare.

Dar care este de fapt rolul fluorului în apariția cariei dentare ? Unii specialiști consideră că fluorul are mai mult un rol protector împotriva eventualilor factori patogeni decît unul determinant în producerea cariei. Acțiunea de „ocrotire" împotriva cariei ar putea fi explicată prin reducerea sensibilității smalțului dentar față de efectul cariogen al acizilor organici, precum și prin inhibiția proceselor microbiene de pe suprafața dinților.

Aportul fluorului în organism este asigurat prin apă și produse alimentare. Apele dulci, ca și cele de suprafață conțin o cantitate mai mică de fluor decît apele marine și cele subterane. De aci rezultă marea importanță a apei în aportul de fluor al organismului, ea asigurînd 2/3—4/5 din „doza" zilnică necesară.

Deficitul „apelor în fluor (sub 1 mg la sută) poate determina creșterea procentului de carii dentare, lucru pe care statisticile îl confirmă. S-a preconizat de aceea administrarea de fluor acolo unde el lipsește din apă. Formele de administrare a fluorului sînt diverse. Astfel Lukomski recomandă badijonări cu fluorură de sodiu glicerinată. Alți autori au dat rețete de paste de dinți fluorizate. Există țări în care s-a făcut fluorizarea laptelui, a sării de bucătărie sau a apei de băut. În această din urmă acțiune, o experiență acumulată în aproape 20 de ani a confirmat adesea încrederea acordată prevenirii cariei cu ajutorul **fluorului.**

Dar nu toți specialiștii consideră fluorizarea ca o metodă universal valabilă, cu atît mai mult cu cît dozele crescute pot fi toxice pentru organism. Pe de altă parte, fluorizarea nu rezolvă problema în totalitate, ci, în cel mai bun caz, așa cum arată rezultatele înregistrate în S.U.A., 50—60 la sută din carii la copii.

Chestiunea cariei dentare rămîne de aceea încă deschisă. Pentru profilaxia ei se recomandă în continuare procedeele clasice, dintre care poate cea mai importantă este igiena dentară, cu ajutorul periuței și al pastei de dinți.

Dr. E. Robinski

E BINE SĂ ȘTIM

Insomnia

Somnul este apărătorul natural al capacității de lucru a sistemului nervos și, potrivit cuvintelor marelui fiziolog I.P. Pavlov, un protector al organismului nostru împotriva încordării excesive a celulelor creierului.

Insomnia poate avea drept cauze : oboseli mari, frămîntări psihice, intoxicații (cu alcool sau nicotină), diferite boli, mese copioase înainte de culcare, care mențin și intensifică starea de excitație. Stomacul plin cu mîncare și cu suc gastric presează pe diafragmă, mai ales atunci cînd omul se află în poziție orizontală, și îngreunează mișcarea cutiei toracice și activitatea cardiacă. Nu întîmplător tocmai la bolnavii de inimă intervin mai des insomniile în cazul unei cine prea abundente.

Tulburările somnului duc la multe boli grele, mai ales la boala hipertonică, la tulburări neuropsihice.

Atunci cînd apar primele simptome ale insomniei trebuie cercetate cauzele care le provoacă, în vederea eliminării lor imediate. La evitarea unor asemenea tulburări contribuie somnul în aer curat, cu ferestrele deschise. Într-o cameră închisă ermetic somnul este agitat și nu împrospătează organismul.

Cei care suferă de insomnie nu trebuie să recurgă imediat la somnifere, deoarece cu timpul ele încetează să mai acționeze asupra proceselor de inhibiție în scoarța cerebrală pentru ca, în cele din urmă, să ducă la stingerea nevoii naturale de somn. Pentru a avea un somn liniștit e bine să bem înainte de culcare un pahar de sirop sau de compot bine îndulcit. Se mai recomandă un pahar de kefir sau de iaurt, în care s-au pus 1—2 linguri de zahăr. Se recomandă să se facă băi calde înainte de culcare și numai atunci cînd acestea nu aduc somnul să se ia un somnifer.

Dr. I. M. Sarkizov

esculap

DE VORBĂ CU PĂRINȚII

Tulburări de pubertate

Pubertatea este acea perioadă de dezvoltare a organismului uman în care reproducerea devine posibilă, cu alte cuvinte cînd glandele secretă suficienți hormoni pentru a produce maturizarea organelor genitale și apariția caracterelor sexuale. În cursul acestei așa-zise „crize de vîrstă" se pot produce însă o serie de abateri de la fenomenele obișnuite, normale ale pubertății.

Vîrsta de apariție a pubertății are mari variații, care depind de factori individuali, constituționali, rasiali, alimentari, climatici etc. Climatul rece, de pildă, întîrzie de obicei pubertatea cu 2—3 ani, în timp ce climatul cald o accelerează. De aceea apariția ei variază între 10—17 ani. Primele semne ale pubertății (părul pubian și axilar, creșterea organelor genitale) încep la 10—11 ani, pentru ca să se desăvîrșească către 15—17 ani. În mod normal, deci, evoluția pubertății durează în medie 4—5 ani, cînd copilul puber evoluează către adolescență.

Există însă și cazuri cînd pubertatea întîrzie unul sau mai mulți ani peste limita superioară de vîrstă admisă de endocrinologi. În general, în cazul cînd caracterele sexuale nu au apărut pînă la 14—15 ani, se poate pune diagnosticul de **pubertate întîrziată.** Izolată, la care se produce, se dezvoltă de obicei normal pînă la vîrsta respectivă, cînd se constată lipsa caracterelor sexuale (lipsa pilozității pubiene și faciale, nedezvoltarea organelor genitale la băieți ; absența menstruației și nedezvoltarea glandelor mamare la fete etc. etc.). În unele cazuri, la băieții de vîrsta prepuberă sau puberă se observă chiar fenomene inverse, în sensul dezvoltării exagerate a glandelor mamare **(ginecomastie).**

În cazul întîrzierii definitive a pubertății sau a **infantilismului genital,** cum se mai numește, talia, vîrsta oaselor, dentiția, aspectul organelor genitale, glasul și psihologia bolnavului păstrează semnele imaturității cu mult peste limitele vîrstei pubertare.

Distrofia adiposogenitală, boală de natură endocrină hipofizară, se însoțește de asemenea de întîrzierea pubertății, copiii fiind obezi, cu straturile de grăsime distribuite în regiunea abdomenului, șoldurilor, coapselor și în regiunile mamare.

Pubertatea precoce se caracterizează prin maturizarea sexuală a copilului înainte de zece ani ; dezvoltarea prematură a organelor genitale și apariția timpurie a hormonilor sexuali dau loc la impulsuri erotice, care necesită o supraveghere atentă din punct de vedere educativ. La fete, fenomenul se remarcă prin apariția hemoragiilor uterine și a hipertrofiei mamare la vîrsta copilăriei. Cauza acestei anomalii poate fi uneori o tumoră a ovarului, a glandei suprarenale sau a hipofizei, ori o hiperfuncție endocrină.

Tratamentul hormonal al tulburărilor de pubertate este de mai scurtă sau mai lungă durată, în funcție de momentul în care au fost descoperite. Esențialul este însă ca părinții să urmărească cu atenție evoluția copilului lor în această perioadă, consultînd medicul de îndată ce observă un fenomen neobișnuit.

Dr. Natalia Golovina

IRAN

Orașul trandafirilor și al privighetorilor

Dacă din zgomotoasa capitală a Iranului porneşti spre sud pe meridian, ajungi la Isfahan. Pînă acolo faci 40 de minute cu un avion cu reacţie „Boeing" şi, evident, mult mai mult cu maşina, care te poartă pe magistrala transiraniană, brăzdată de urcuşuri şi coborîşuri şi aducînd cu graficul temperaturii unui bolnav de malarie.

Isfahanul îi întîmpină pe vizitatori cu mozaicurile multicolore ale moscheelor străjuite de minarete zvelte, cu spaţioasa piaţă a palatului şi cu podurile-baraje, unice în felul lor, care leagă între ele malurile rîului Zaianderud.

Oraşul datează de 25 de secole, dar principalele monumente arhitectonice — care i-au adus faima de oraş-muzeu — au fost construite abia în veacul XVI, în timpul domniei şahului Abbas, cînd a luat fiinţă statul feudal cu capitala la Isfahan.

Palatul Ali-Kapu, moscheea şeicului Lotfolla cu nişte efecte acustice extraordinare, pavilionul „Chehel-sotun" („Patruzeci de coloane") impresionează prin eleganţa şi perfecţiunea liniei. În realitate pavilionul are numai douăzeci de coloane, dar toate se reflectă în apa străvezie a unui bazin din preajmă. Meşteri anonimi i-au împodobit cupola, bolţile şi arcadele cu azuriul cerului imaculat şi cu aurul soarelui nemilos de fierbinte.

Patria celebrelor miniaturi şi mozaicuri de Isfahan atrage un mare număr de vizitatori. Pentru ei, toate frumuseţile oraşului au fost transferate cu grijă din palate şi moschei în holurile hotelului „Şah-Abbas", amenajat într-un fost caravanserai (han).

Lucrările de finisare a hotelului au fost conduse de un talentat arhitect-decorator în vîrstă de 27 de ani. Pentru materializarea proiectului său s-au cheltuit 100 de milioane de riali. Splendidele sculpturi în lemn, culorile calde ale miniaturilor şi podoabele lucrate în bronz păstrează multe din elementele tradiţionalei arte persane. Între zidurile hotelului îşi dau întîlnire trecutul cu prezentul, fenomen simbolic pentru Isfahan, aflat în pragul unor importante prefaceri. Căci, nu e departe ziua cînd minaretele se vor învecina cu furnalele, convertizoarele şi laminoarele primei uzine metalurgice din ţară, amplasată la 45 de kilometri de oraş.

...Ne continuăm călătoria pe meridianul Teheranului. Încă 40 de minute de zbor deasupra unor munţi, care, priviţi din avion, par un ocean de piatră încremenit. Masivul Zagros a apărat dintotdeauna Şirazul — oraşul trandafirilor şi al privighetorilor, capitala poeţilor — împotriva vînturilor puternice care bat din nord.

Doi mari poeţi, Saadi şi Hafiz, au închinat stihuri nemuritoare oraşului cu o istorie de 30 de secole. Mauzoleele lor sînt şi astăzi un loc de pelerinaj. În faţa plăcilor funerare se înclină cu respect tineri îndrăgostiţi şi oameni în vîrstă, studenţi şi ţărani, rostind în şoaptă stihuri ce au înfruntat temerar veacurile, păstrîndu-şi pînă acum parfumul poetic.

Poezia l-a ajutat pe mult încercatul popor iranian să suporte mai uşor vicisitudinile vieţii, să nu-şi piardă speranţa. Neştiutorii de carte memorau strofe întregi şi multe versuri pline de înţelepciune deveneau proverbe. Nu întîmplător cuvîntul Hafiz, după ce a fost ales ca pseudonim de Shamseddin Mohammed, şi-a schimbat chiar sensul. Înainte ca poetul să-l fi adoptat, era un nume generic pentru oamenii care ştiau pe dinafară Coranul, iar după aceea a început să desemneze pe cîntăreţii populari.

Şiraz este centrul provinciei Fars, leagănul civilizaţiei iraniene. Cîndva ţinutul se numea Parsa (de unde provine şi numele Persia). În apropierea oraşului se află monumente unice în istorie: Tehte-Jemşid (Persepolis) şi Nacş-Rustam (oraşul mormintelor săpate în stîncă).

Pe neaşteptate, în faţa ochilor se iveşte o platformă uriaşă, înaltă de 20 de metri. Ea a servit drept fundament pentru un oraş întreg de palate zidite de dinastia Ahmenizilor. Construcţia a început în secolul VI î.e.n., în timpul domniei lui Darius I. Apoi, vreme de aproape două sute de ani, urmaşii lui Darius au continuat lucrările; sălile monumentale ale reşedinţei regale de vară au fost împodobite cu fresce de o neasemuită frumuseţe, iar treptele cu animale sculptate în piatră.

În anul 330 î.e.n., însă, Alexandru Macedon a înfrînt armata lui Darius III, ocupînd oraşul Persepolis. La cererea favoritei lui, pe nume Tais, au fost incendiate într-o noapte palatele din Tehte-Jemşid. În felul acesta, forţele oarbe ale lui Ahriman, zeul întunericului şi al răului, au învins. Tais dorise să vadă un spectacol „măreţ" şi i s-a îndeplinit dorinţa.

...Ziduri, coloane, statui de granit. În acest oraş fiecare piatră este un martor mut al grandorii şi decadenţei străvechiului imperiu. Cînd plăcile de piatră sînt încinse de soare, ai vaga impresie că nu s-ar fi răcit încă după tragicul incendiu.

E greu să-ţi imaginezi cum arăta odinioară străvechiul Persepolis. Abia mai tîrziu, în Palatul de marmură din Teheran, am prilejul să văd un tablou înfăţişîndu-l în toată splendoarea lui.

În zile de mare sărbătoare, Persepolis este luminat feeric, iar platforma, cu o suprafaţă de 135 000 de metri pătraţi, se transformă în scenă. Iranieni, în costume de epocă, reînvie în faţa spectatorilor epoca lui Darius şi Xerxes.

La şase kilometri distanţă de Persepolis se află un alt monument celebru, Nacş-Rustam, un oraş populat numai de morţi. În versantul abrupt al unui munte sînt săpate grote, care adăpostesc rămăşiţele pămînteşti ale dinastiei Ahmenizilor, iar alături se înalţă un turn pătrat de piatră. Potrivit legendei, acolo ar fi înmormîntat Zoroastru, reformatorul vechii religii iraniene. În timpul unui cutremur, uriaşa placă de piatră de pe acoperişul turnului a fost clintită din loc.

La ora actuală, viaţa cotidiană a capitalei poeţilor e animată de dinamismul caracteristic întregii ţări. Pe bulevardele largi şi înverzite, care conferă Şirazului un aspect de oraş foarte tînăr, se plimbă studenţi de la universitate şi din diverse institute. În privinţa învăţămîntului, Şiraz se situează pe primul loc în Iran, avînd 20 000 de studenţi. Ospitalierele gazde ne conduc să vizităm, — pe lîngă moschei şi labirintul nesfîrşit al bazarului — unul din cele mai mari şi moderne spitale din lume, cu 15 clinici. În drum spre Persepolis trecem pe lîngă clădirea primei fabrici de îngrăşăminte chimice din ţară. Iar pe una din arterele principale ale oraşului se înalţă un obelisc cu o torţă arzîndă în vîrf. E un simbol, căci de acolo începe regiunea petroliferă a ţării.

...Avionul zboară spre sud, deasupra unui deşert pîrjolit de soare, care tăinuie în adîncurile lui fabuloase zăcăminte de aur negru. Facem un scurt popas la Buşir, un oraş de culoarea nisipului. Îndărătul pereţilor de lut se înalţă din loc în loc cîte un palmier anemic. În acest mic port meridianul Teheranului îşi încheie traseul pe uscat, pornind către orizont, unde cerul senin se uneşte cu oglinda de un albastru palid a Golfului Persic.

V. Nakariakov

Ruinele oraşului Persepolis, distrus de Alexandru Macedon după trei secole de la întemeiere

DE PE CINCI CONTINENTE

Străvechii crescători de reni • Ingenioasa operă a oceanului • Triunghiul industrial al Italiei • Un fluviu care curge înapoi

În regiunea nordică a Norvegiei, Suediei, Finlandei şi Uniunii Sovietice trăiesc saamii, o populaţie alcătuită din crescători de reni. Săpăturile arheologice au arătat, însă, că acum aproape 8 000 de ani, cînd s-au statornicit în această zonă, nomazii saami se îndeletniceau cu vînătoarea şi pescuitul. Abia în secolele XIV—XV creşterea renilor a devenit ocupaţia lor de bază. Mare parte din cei 35 000 de saami, cît există la ora actuală, locuieşte în Norvegia. Numai în provincia Finmark trăiesc 356 de familii. Saamii continuă să ducă şi astăzi o viaţă nomadă, încercînd să-şi păstreze nealterate milenarele tradiţii şi obiceiuri. Se spune că nici un crescător de reni nu cunoaşte numărul exact de animale pe care-l posedă. Se apreciază că în tundra provinciei Finmark pasc cel puţin 120—150 000 de reni. Pentru asigurarea cu cele necesare traiului, o familie are nevoie de minimum 500 de reni, din care trebuie să sacrifice anual 100—120 de capete.

Cuvîntul Tahiti are mai multe înţelesuri, dar cel mai răspîndit este: „ceva suspendat deasupra apei". Primii locuitori socoteau insula un peşte uriaş, scos la suprafaţă din străfundurile oceanului, în urma unui pescuit izbutit al zeului Maui. Taiaraku sau Tahiti-Iti (Micul Tahiti) alcătuieşte capul peştelui; muntele Orohena din Tahiti-Nui (Marele Tahiti) spinarea, iar capul Punaauna — coada. În ultimul timp, mica fîşie de uscat pierdută în imensitatea Pacificului nu mai e chiar atît de izolată de restul lumii, ca acum cîteva decenii. Cei 7 000 de kilometri care despart Tahiti de Australia la apus şi de continentul american la răsărit nu mai constituie un impediment prea mare pentru străini. Anual, se înregistrează circa 17 000 de turişti şi un număr cel puţin dublu de călători în trecere prin insulă.

În perioada postbelică, Italia s-a dezvoltat mult, situîndu-se, într-o serie de ramuri industriale, alături de statele de primă mărime din lume. Anul trecut, bunăoară, Italia a fabricat peste 1 500 000 de maşini, circa 90 miliarde kW/oră de energie electrică, o mare cantitate de metal, produse chimice şi obiecte de larg consum. Pe piaţa mondială se bucură de un binemeritat renume automobilele şi vinul italian, încălţămintea şi vapoarele, produsele chimice şi maşinile de scris „Olivetti". Celebrul triunghi industrial italian este alcătuit din Milano, Torino şi Genova. Torino, de exemplu — care acum o sută de ani a fost prima capitală a Regatului italian — este patria Fiat-ului. Alături de această firmă, căreia i se face mare publicitate, poate fi întîlnit la tot pasul un curcubeu de neon ce-i informează pe trecători că maşinile „Olivetti" îi ajută să scrie şi să socotească. La Torino se mai află şi compania de cauciuc „Pirelli" precum şi firma de rulmenţi RIV. Avîntul economic a avut, evident, ca rezultat şi sporirea numărului de locuitori, care a crescut în ultimii 15 ani de la 700 000 la 1 200 000.

După cîte se pare în Cambodgia nu există nimic mai uluitor decît sistemul cursurilor de apă creat chiar de natură. În punctul lui central îşi dau întîlnire patru artere fluviale, dintre care mai importante sînt Mekongul şi puternicul său afluent Tonle-Sap, care izvorăşte din Marele Lac. Această masă de apă miloasă se scurge către Golful Siam peste Mekongul inferior şi Bassak, a doua pereche din sus-amintitul cuartet. Interesant este, însă, că în timpul sezonului ploios — cu alte cuvinte din iunie pînă în octombrie — cînd Mekongul nu duce, evident, lipsă de apă, el se înalţă ca un aluat hrănit din belşug cu drojdie de bere, iar albia-i devine acum neîncăpătoare. Nivelul fluviului creşte cu nouă metri la Pnom Penh şi cu şaisprezece metri la Cratne, fiind mai ridicat decît nivelul apelor din Marele Lac. Din acest moment, fluviul îşi schimbă direcţia, începe să curgă înapoi. Adunînd tot prisosul de apă din albia lui şi, rupînd categoric cu cele mai bune tradiţii ale tuturor fluviilor din lume, Mekongul se transformă într-o originală pompă, într-un canal de drenaj, trimiţînd surplusul de apă într-un rezervor natural: lacul. În schimb, în octombrie, deîndată ce ploile încetează şi începe sezonul secetos, apele Mekongului revin la normal. Acum nivelul lacului e din nou mai ridicat decît cel al fluviului care îşi poartă iarăşi apele spre mare. Revărsările care au loc în perioada apelor mari sînt atît de abundente încît suprafeţele inundate sporesc de trei-patru ori, cuprinzînd păduri şi cîmpii. Prilej de bucurie pentru păsările acvatice şi pentru peşti. Dar nici locuitorii din preajmă n-au de ce se plînge, căci acum pot pescui din belşug şi fără nici un efort. În plus, apele aduc cu ele un mîl fertil, îngrăşînd pămîntul. Acest combinat natural de îngrăşăminte chimice funcţionează după un grafic sever şi dă produse de calitate superioară.

(După A.P.N., Izvestia şi Za rubejom)

Fără cuvinte

globul

FILATELIE

Cetățenii care costă

Chiar de Anul Nou 1919 poșta sovietică a fost zguduită de o ordonanță nemaiauzită, pe care a trebuit însă să o aplice, căci era semnată de Lenin în persoană: deși existau suficiente timbre în stoc, cărțile poștale și scrisorile cîntărind sub 15 g au fost scutite de taxa poștală. Așa se explică de ce puținele timbre Zarinș-Ksidias (denumite astfel după graficienii care le creaseră) purtînd ștampila vreunui oficiu poștal sînt extrem de căutate.

Anii următori au continuat să furnizeze viitoare piese de colecție. Iulie 1922 a văzut emisia unei serii rarisime: peste niște vechi mărci rusești s-a supratipărit „Poșta aeriană R.S.F.S.R." și „...mărci germane", dat fiind că timbrele erau destinate corespondenței diplomatice pe linia Berlin-Königsberg-Moscova. Se pare că un colecționar din Moscova și-ar fi vîndut automobilul pentru a achiziționa un asemenea exemplar.

Foarte prețuit este și timbrul de o copeică emis de ziua colecționarului și purtînd o suprainscripție pe trei rînduri verticale: „R.S.F.S.R. Filatelie pentru copii 19—8—22". Are doar 18 X 24 mm și a fost scos în număr foarte mic, dar în imprimări variate, ceea ce i-a favorizat falsificarea.

1 Mai 1923 ar trebui sărbătorit de filatelești, căci le-a oferit o nouă atracție: seria „Filatelie pentru muncitori" cuprinde mărci vechi peste care s-au tipărit valorile noi cu bronz, argint și aur. Dacă întîlniți un „serebro" (argint) de 4+4 ruble, să știți că este cel mai prețios.

Sume deosebit de mari se plătesc și pentru timbrele din 1931 care circulă sub numele de Tulinovka. O ștampilă de mînă aplicată pe mărcile verde închis de 10 copeici emise în 1923 le mărea valoarea la 15 copeici. Or, numai oficiile „Gara Tambov", „Kozlov" și „Tulinovka" au francat scrisori în felul acesta.

PENTRU AUTOMOBILIȘTI

Împotriva somnolenței

Călătoriile îndelungate în automobil sau în avion predispun la somn. În plus, se remarcă o scădere a capacității de muncă și a poftei de mîncare. Dacă de pe urma acestui fapt pasagerii se aleg doar cu senzații uneori nedorite, șoferul se expune, în schimb, pericolului de a provoca accidente.

Potrivit părerii generale, somnolența automobiliștilor s-ar datora fie monotoniei peisajului, fie trepidațiilor. Dar experiențele cu animale și oameni au arătat că factorii amintiți au un rol secundar, principala cauză a fenomenului fiind intensitatea scăzută a cîmpului electric. Valorile acestui cîmp influențează sensibil buna dispoziție și senzația de vioiciune a omului. Ori, în interiorul automobilului intensitatea cîmpului electric e mult mai mică decît în mediul înconjurător (din pricina caroseriei metalice care formează un ecran protector), de unde și starea de moleșeală și somnolență.

În cursul experiențelor cercetătorii au mărit artificial valoarea cîmpului electric din cabinele metalice în care se aflau animale și oameni, aducînd-o la nivelul cîmpului electric al Pămîntului. Rezultatul a fost concludent: toți și-au recăpătat mobilitatea și vioiciunea.

Concluziile practice? Autorii experiențelor recomandă instalarea în interiorul vehiculelor a unor generatoare speciale pentru amplificarea cîmpului electric. O firmă din S.U.A. a și început să producă generatoare de acest fel, care vor spori capacitatea de muncă a șoferilor și piloților și vor face călătoriile lungi mai puțin obositoare.

L. Krapinin

Broasca țestoasă Linda i-a promis Nataşei o plimbare prin parcul zoologic din Moscova

SPADA ȘI ONOAREA

Ceva despre duel

Franța și Uruguay sînt singurele țări de pe glob în care litigiile între persoane mai pot fi rezolvate pe calea... duelului.

În 1920, duelul dintre președintele Uruguayului și unul din adversarii săi politici, deputat în parlament, s-a încheiat cu înfrîngerea definitivă a deputatului. Anul trecut, fostul președinte uruguayan Oscar Gestido a provocat la duel pe un ministru care l-a jignit în timpul unor dezbateri parlamentare. Din fericire, însă, un comitet alcătuit din cîțiva deputați a reușit să anuleze duelul și să preîntîmpine astfel o vărsare de sînge.

La începutul anului trecut primarul orașului Marsilia și-a încrucișat spada cu deputatul René Ribière. Acesta s-a ales cu o rană ușoară la braț, iar primarul s-a declarat satisfăcut adăugînd, totuși, că duelul e „o barbarie ridiculă".

Această „barbarie ridiculă" a luat naștere în triburile germanice în urmă cu 1500 de ani. În acea epocă duelul hotăra vinovăția unuia din cei doi împricinați, în virtutea credinței că „providența știe de partea cui e dreptatea". Răspîndindu-se în toate țările Europei, duelul a cunoscut o popularitate deosebită în Franța și a făcut numeroase victime. Nu întotdeauna, însă, a avut urmări dramatice. Criticul Sainte-Beuve, excelent cunoscător al limbii franceze, a fost provocat la duel de un ziarist. La întrebarea acestuia ce armă preferă, Sainte-Beuve a răspuns: „Ortografia. Ești un om mort!"

R. Prozorov

MICA ENCICLOPEDIE

Copilăria tancului și avionului de luptă

Amîndoi au primit botezul focului în anii primului război mondial. Avionul fusese însă creat în scopuri pașnice și chemat sub arme o dată cu declanșarea conflictului armat, pe cîtă vreme tancul se născuse de la bun început cu intenții războinice. Dar primii lor pași sub egida lui Marte păreau deopotrivă de neîndemînatici. Misiunea avioanelor viza mai cu seamă cavaleria și consta în lansarea, de la înălțimea de 1 000 de metri, a unor săgeți menite să străpungă cal și călăreț. Tancul fusese depus mai întîi la arhivă în 1912 sub forma unui proiect cu rezoluția: „Autorul a înnebunit"; pe urmă el a apărut pe cîmpul de luptă însoțit de prea puțin măgulitoarele cuvinte ale unui specialist al timpului: „O frumoasă jucărie mecanică, dar războiul nu va fi cîștigat niciodată cu ajutorul acestor mașini".

O sumară incursiune în „copilăria" tancului și avionului ne relevă că:

Înainte de a învăța să arunce bombe, avioanele s-au îndeletnicit cu vînarea baloanelor și dirijabilelor, pe care le sfîșiau cu ajutorul unei baionete lungi montate în partea anterioară. Apoi au cunoscut o perioadă de gigantomanie. Avioanele germane „Junkers-Larsen", de pildă, aveau la bord 30 de mitraliere.

La primul război mondial au luat parte 165 000 de avioane. În Anglia, durata medie de „viață" a unui avion era de 46 de ore, iar în ultimul an de război Franța a fost nevoită să-și reînnoiască flota aeriană la fiecare două luni.

Pentru doborîrea unui avion erau necesare 10.000 de proiectile. Se întîmpla însă ca apărarea antiaeriană să facă nu mai puține victime decît bombardamentele: în numai șase zile la Londra au fost omorîte astfel 8 persoane și rănite 64.

Apariția tancului pe cîmpul de luptă a fost precedată de zvonul cum că va fi o mașină-minune în stare să se cațere pe copaci și să sară ca un cangur. În realitate, unul din primele proiecte înfățișa o platformă lungă de 30 de metri, cu 4 roți de cîte 12 metri și o viteză de 14 km pe oră. Destinat să forțeze rîurile, tranșeele, ba chiar fluviul Rin, tancul astfel conceput s-a dovedit irealizabil: calculele au arătat că greutatea lui în metal ar fi de 1 000 de tone.

Din cele 32 care de luptă engleze — primele mașini de acest gen, care s-au angajat în luptă la 15 septembrie 1916 pe fluviul Somme au acționat efectiv numai 18. Celelalte s-au defectat sau s-au împotmolit în mlaștini.

Unul din cele mai originale proiecte de apărare antiaeriană a apărut... după război. În 1934, un inginer și un arhitect din Franța au propus construirea unui turn înalt de 2 000 de metri și cu o greutate de 10.000 de tone, care să compenseze neajunsurile altor mijloace de apărare antiaeriană. De pe platformele situate la diferite nivele urmau să decoleze avioanele de vînătoare, iar interiorul turnului era rezervat depozitelor de muniții, hangarelor, atelierelor. Dar proiectele de acest gen au fost eliminate din competiție de un concurent mai puternic: tehnica rachetelor.

T. Vladimirski

Optimistul pleacă la pescuit

Desen de **V. Petrov**

CURIOZITĂȚI

Ca floarea cîmpului

Dintre toate florile, lotusul din regiunea Amazonului are viața cea mai scurtă. Frumoasele lui petale galbene se ofilesc și pier la o jumătate de oră după îmbobocire. Recordul longevității îl dețin orhideele tropicale, care trăiesc optzeci de zile.

Numai leul

Din numeroasa familie a felidelor (tigrul, jaguarul, leopardul, rîsul etc.) numai leul nu știe să miaune (toate celelalte emit sunete care, deși diferite ca timbru și intensitate, seamănă cu binecunoscutele „concerte nocturne" ale singurelor felide domesticite: pisicile). Numai leul icșe la vînătoare ziua și-și anunță intențiile prin răgete puternice. Spre deosebire de celelalte felide, numai leul admite să vîneze și să-și devoreze prada împreună cu semenii lui. Numai leul trăiește în familii în care se întîlnesc exemplare de vîrste diferite. Numai leul duce o viață sedentară; rudele lui n-au domiciliu stabil și vagabondează pe distanțe de sute de kilometri. În sfîrșit, numai leul are coamă și pupila ochiului rotundă; celelalte felide sînt lipsite de această podoabă capilară și au pupila prelungă a pisicilor.

Miss Fluturaș

După părerea cunoscătorilor, cel mai frumos fluture este Morpho menelaus. Trăiește în pădurile Braziliei. Aripile lui, de un albastru-azuriu, mătăsoase, tivite cu galben, au o deschidere de 12 centimetri. E destul de ușor de prins, căci după un prînz îmbelșugat cade într-un somn adînc. Așezate sub o placă străvezie, aripile fluturelui albastru împodobesc cutiile și tăvile de lac destinate turiștilor străini.

Metalurgica

INTREPRINDERE DE INDUSTRIE LOCALĂ

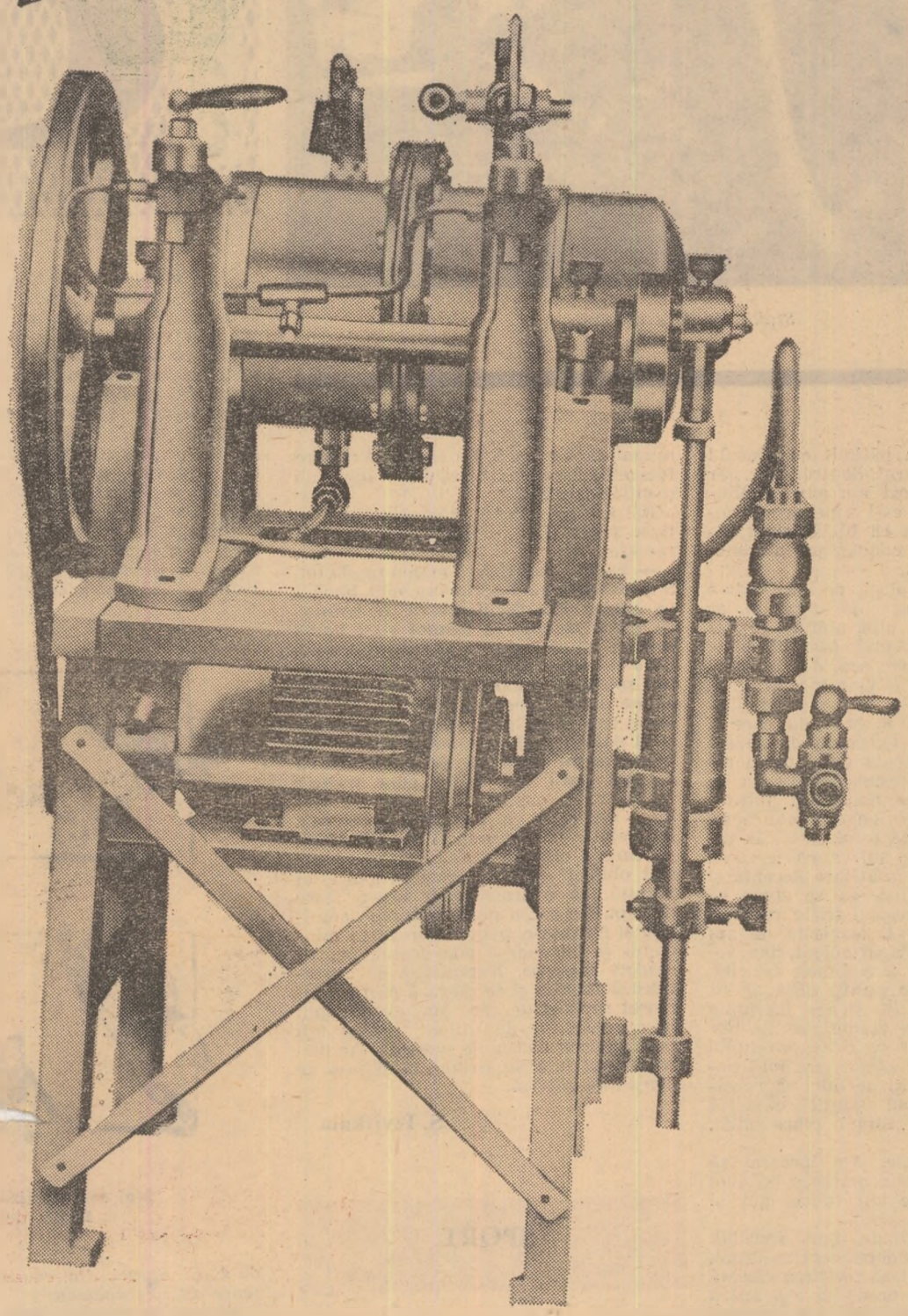

Atenţiune! Instalaţia de fabricat apă carbogazoasă „M" realizează un sifon de calitate superioară.

Pentru sezonul călduros dotaţi unităţile comerciale cu instalaţia de fabricat apă carbogazoasă **tip Metalurgica!**

Pentru muncitorii care lucrează în turnătorii şi locuri de muncă supraîncălzite fabricaţi sifon cu instalaţia tip Metalurgica.

Instalaţia se livrează pe bază de comenzi ferme la preţul de lei 12.960 (sau lei 14.262 echipată cu gazometru şi rezervor tampon).

Transmiteţi comenzile dv. pe adresa **I.I.L. Metalurgica, Şos. Iancului nr. 46—48,** telef. 35.14.14. — 35.44.83 — 35.18.25.

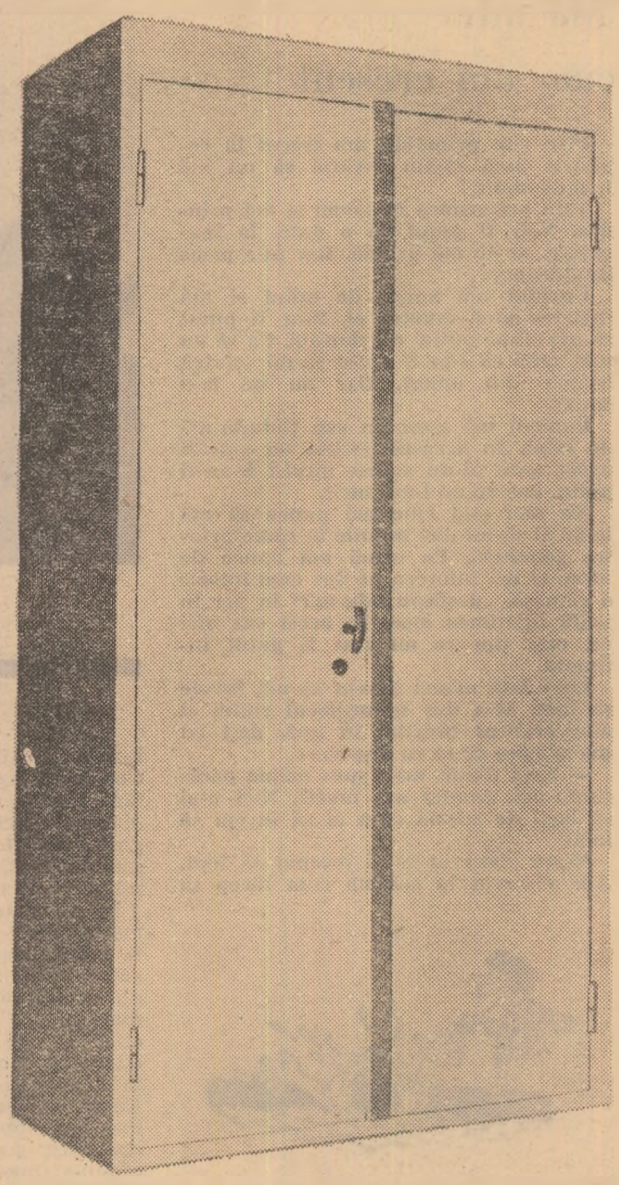

Dulapurile metalice pentru acte sînt rezistente şi încăpătoare pentru arhiva dv. curentă.

Finisate în condiţii excepţionale, ele au o linie elegantă.

Se livrează pe bază de comenzi ferme la preţul de lei 875,50, **din fonduri de investiţii** pentru întreprinderi şi instituţii.

Comenzile se adresează **I.I.L. Metalurgica, Şos. Iancului nr. 46—48,** telefon 35.14.14 — 35.44.83 — 35.18.25.

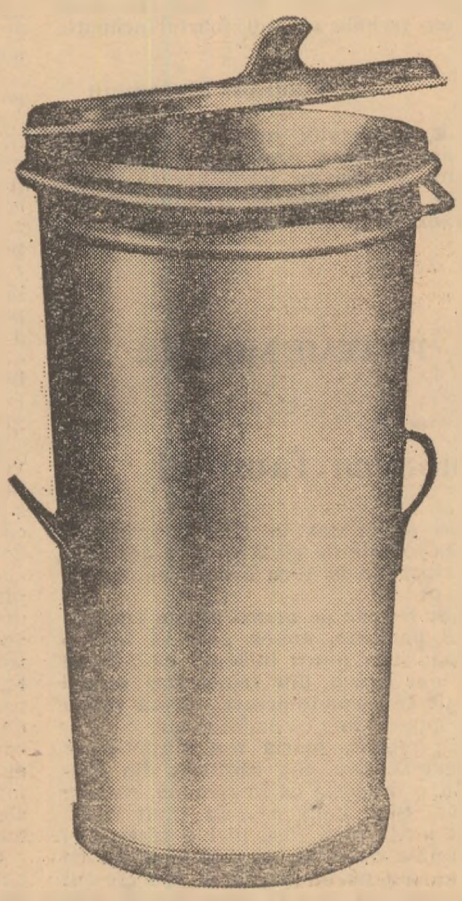

Cutiile pentru gunoi tip I.S.B. fabricate de I.I.L. Metalurgica au o capacitate de 110 litri şi sînt deosebit de rezistente fiind confecţionate din tablă galvanizată de 1,5 mm.

Livrările se fac pe baza comenzilor ferme emise de întreprinderi şi instituţii pe adresa **I.I.L. Metalurgica, Bucureşti, Şos. Iancului nr. 46—48,** telefon 35.14.14 — 35.44.83 — 35.18.25.

Preţul de vînzare lei 244,35 loco fabrică.

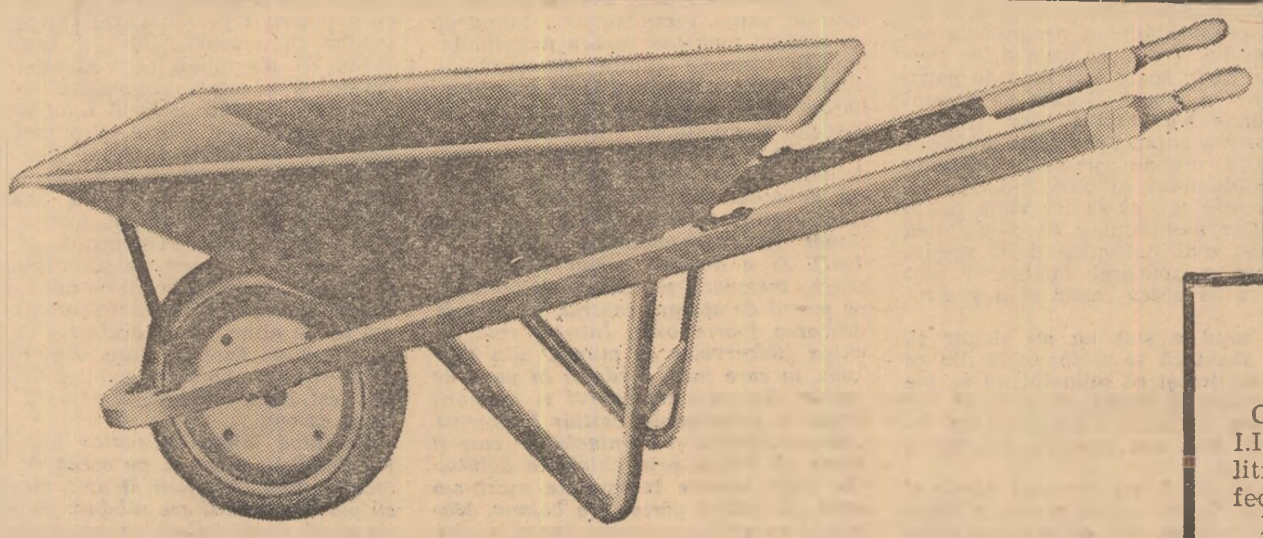

Pentru şantiere folosiţi roabele pe pneuri fabricate la I.I.L. Metalurgica Bucureşti, Şos. Iancului Nr. 46—48 telef. 35.14.14 — 35.44.83 — 35.18.25.

Capacitate 100 litri.

Preţ de vînzare lei 540 loco fabrică.

ATENȚIUNE, PĂRINȚI!

Mă mir cum am crescut

Prin cîte primejdii am trecut în copilărie pînă m-am învățat să nu mă tem de nimic!

Tata mă arunca în tavan și mă prindea. S-ar fi putut ca o dată, la înapoiere, să nu mă prindă. Dar m-a prins întotdeauna.

Unchiul mă apuca de mîini și mă învîrtea pînă amețea el. S-ar fi putut să mă scape puțin, cît zburam. Ca să nu mai spun că s-ar fi putut să-mi smulgă brațele din umeri. Dar nu mi le-a smuls.

Bunicul mă așeza în cap ținîndu-mă de tălpi. În această poziție nu s-ar fi putut oare să-mi sucesc gîtul? S-ar fi putut, dar nu mi l-am sucit.

Nu mai știu cine mă punea să mă îndoi și să-mi duc mîinile la spate printre genunchi. Pe urmă mă apuca de mîini și mă întorcea pe dos cum întorci o cămașă, „desfășurîndu-mă" în aer în toată înălțimea mea. În acest caz nici nu mai știu ce mi s-ar fi putut întîmpla.

Iar odată mama a vrut să mă învețe să înot. M-a dus în mijlocul rîului și m-a aruncat liniștită în apă, deși eu mă agățăm de ea cu disperare.

— Nu-i nimic, mi-a spus mama părăsindu-mă. Numai așa înveți. Nici u-ai să bagi de seamă cum ai să începi să înoți.

N-am observat să fi început să înot. Am observat în schimb cum încep să

mă scufund. Dădeam din mîini și din picioare, urlam și mă înecam.

— Ajutor! Salvați-mă! răcneam eu foarte serios.

Dar nimeni nu mă ajuta și nu mă salva. Toți rideau, în frunte cu mama.

— Mă înec! continuam eu să țip.

După aceea n-am mai țipat.

— Curios — se mira mama în timp ce mi se făcea respirație artificială și se scotea apa din mine. Am citit că așa învață copiii să înoate. Probabil că al meu e foarte încăpățînat și vrea să mi-o demonstreze.

Da, cum oi fi ajuns pînă la vîrsta mea de azi, cînd nu mă mai paște nici o primejdie, nu știu. Are dreptate mama, trebuie că sînt foarte încăpățînat.

Vladimir Maramzin

N.R. Cititorului care își imaginează că am publicat rîndurile de mai sus pentru a semnala părinților că există limite în „fortificarea" copiilor, îi declarăm, pe această cale, că are dreptate.

PE TEME MORALE

Onoarea familiei

Am să relatez în cîteva cuvinte o tristă poveste de viață pe care am aflat-o chiar de la fiica eroinei rîndurilor de față.

Cine o vede pe mama mereu cu zîmbetul pe buze, mereu gata să facă o glumă, și-ar putea închipui că e omul cel mai fericit din lume. Dar numai ea știe ce ascunde această mască veselă — a început fata cu amărăciune.

Într-adevăr, soarta n-a alintat-o pe femeia aceasta. S-a căsătorit din dragoste, o dragoste ca în romane, cum se spune. Și-a iubit așa de mult soțul, încît a acceptat, fără nici o rezervă și cu inima deschisă, pe băiețelul lui de un an din prima căsătorie. L-a crescut așa cum nu l-ar fi crescut nici propria-i mamă. Peste un an a născut ea o fetiță, iar după cîteva luni de la naștere a murit fratele soțului ei, lăsînd complet orfan un băiat de doi ani. M. I. a luat copilul să-l crească. Nici prin cap nu i-a trecut că s-ar putea găsi și altă soluție. Așa și-a început viața de tînără căsătorită: cu trei copii, dintre care unul, nepoțelul, bolnav de poliomielită. Multe a pătimit cu dînsul! Copilul a fost operat de trei ori, dar fără rezultat. Nimeni n-a auzit-o plîngîndu-se vreodată că-i vine greu, singura ei durere era că bietul copil rămîne în continuare condamnat la o imobilitate permanentă.

Studiu în fața oglinzii

În asemenea condiții, pe care într-o măsură i le-a creat chiar soțul ei, ar fi fost normal să-l aibă alături, înțelegător, tandru și recunoscător. Ei bine, nu numai că nu este așa, dar oful cel mare al vieții sale îi vine tocmai de la el. P. I. este bețiv și n-a încercat niciodată să lupte cu acest viciu care îi face nevestei-si o existență infernală. Lupta o duce ea, toată greutatea a rămas pe umerii acestei femei: ea se zbate cu greutățile materiale, întreținîndu-și practic familia din munca sa, ea se zbate ca acasă totul să fie în ordine și copiii să nu sufere, ea se zbate ca soțul să aibă o înfățișare decentă și să-și vadă de slujbă, ea se zbate să păstreze secretul acestei triste realități conjugale. Familia I. locuiește de ani de zile în același apartament, iar vecinii o cred pe M. I. o femeie fericită. Probabil ar rămîne uimiți dacă ar ști că de multe ori își șterge lacrimile înainte de a intra zîmbitoare în bucătăria comună. Și pe deasupra luptă ca o leoaică pentru autoritatea **lui!** Copiii au fost obișnuiți de mici să considere că tata e capul familiei, că totul trebuie să fie așa „cum îi place tatii", „cum vrea tata".

Așa stau lucrurile. Am încercat să aflu explicația acestui martiriu benevol și cînd am aflat-o am rămas pur și simplu uluită.

Un om extraordinar, bun, sensibil, generos, cinstit și independent material, cum este M. I., își lasă fericirea călcată în picioare fiindcă crede că așa apără onoarea familiei, așa își face datoria! Această explicație mi-a amintit de un caz asemănător, pe care vreau să-l rezum în cîteva cuvinte înainte de a aborda cîteva considerații generale.

O femeie trecută de 40 de ani și-a lăsat într-o bună zi soțul și casa și a plecat în altă localitate. Tot tîrgușorul a început să fiarbă. „Să iei **la bătrînețe** o hotărîre ca asta! E adevărat, bărbatul bea, e adevărat, o mai bate din cînd în cînd, dar oricum, e soțul ei, e o familie!"

Tocmai asta e, că R. Vasîna n-a mai vrut „oricum"! O viață întreagă a luptat cu viciul beției, ca și M. I. Și cînd a înțeles că trebuie o hotărîre radicală ca să se schimbe realmente ceva, a înfruntat prejudecățile și perspectiva necunoscutului (ceea ce nu e deloc simplu cînd ai în spate mai bine de patru decenii) și a plecat. N-avea pe nimeni acolo unde s-a stabilit, dar treptat-treptat s-a aranjat. Trec peste amănunte, fiindcă oricine își poate imagina ușor ce înseamnă să pleci din casa ta, de la rostul tău și să iei viața de la capăt. Dar esențialul e că demnitatea ei a fost mai puternică decît greșita înțelegere a „onoarei familiei"! Sînt sigură că de aceea gestul ei a și avut efect.

Căci soțul a stat un an singur și, cînd a văzut că se rostogolește din ce în ce mai jos și că soția lui nu revine să-l sprijine, a plecat el la dînsa. Iar acolo, s-a cuminți, fiindcă n-avea încotro. Și abia așa onoarea familiei a fost salvată.

Pe cînd M. I. nu încearcă nimic și îndură ce îndură numai pentru a apăra onoarea familiei. Dar onoarea nu poate fi despărțită de demnitatea personală. Putem ține la ea în raport cu ceilalți, numai dacă e reală. La ce bun o onoare formală, care se plătește cu umilință și atîtea sacrificii?

Răspunzînd parcă gîndurilor mele, fiica soților I. mi-a spus cu durere și revoltă:

— Tata s-a învățat că mama rabdă tot. S-a obișnuit că bucata cea mai bună i se cuvine lui, de parcă ar fi bolnav, că lui îi trebuie în primul rînd haine noi, ca să se prezinte bine în societate. Cînd o întreb pe mama de ce suportă, îmi spune că e datoria ei și că nu vrea să ne arate lumea cu degetul. Nu înțeleg cum vine asta. Adică tata n-are și el datorii față de mama? Cît despre lume, ce-mi pasă că nu ne arată cu degetul dacă noi trăim cum trăim?

Categoric, onoarea familiei nu trebuie înțeleasă ca o simplă aparență. Ea trebuie să corespundă unei realități, pe care o creează ambii soți. Amîndoi sînt obligați să apere puritatea acestei noțiuni, să o transforme într-o stare de fapt. De aceea pledez pentru demnitate și fermitate, pentru alungarea minciunii și întronarea adevărului, pentru respect reciproc. Numai așa se consolidează familia și se crează acel climat moral sănătos de care au nevoie copiii noștri, părinții de mîine; numai așa putem vorbi sincer de onoarea familiei nu numai față de străini, ci și față de conștiința noastră.

S. Izvițkaia

SPORT

E greu în locul lui Iașin

Iuri Pșenicinikov, un tînăr înalt, zvelt și blond, este urmașul lui Iașin în poarta reprezentativei de fotbal a Uniunii Sovietice. După evoluția lui din decembrie pe stadionul „Wembley" din Londra, unde 100.000 de spectatori au venit să vadă meciul Anglia—U.R.S.S., ziarul „Times" a scris: Anglia ar fi putul învinge dacă în poarta sovietică n-ar fi stat de strajă Pșenicinikov... Părea că pe stadion planează umbra marelui Iașin. În ultimele minute ale meciului, cînd Charlton, Peters și Hunt i-au bombardat nemilos poarta, Pșenicinikov a fost pur și simplu un vrăjitor.

Aceste elogii, culese chiar în patria fotbalului, sînt foarte prețioase pentru un debutant în confruntările internaționale (Iuri Pșenicinikov a fost selecționat în reprezentativa U.R.S.S. în 1967). El a devenit portar din întîmplare, începîndu-și cariera fotbalistică pe postul de atacant central, pe care se descurca foarte bine. Într-un rînd, echipa „Rezervelor de muncă" din Tașkent, în care juca, a rămas în pană de portar. Nervoși, antrenorul și jucătorii tunau și fulgerau în vestiar împotriva „inconștientului și criminalului" care îi făcea să treacă prin chinurile iadului. Cu cinci minute înainte de meci s-a aflat că hulitul portar era bolnav. Măsurînd cu privirea statura înaltă a lui Pșenicinikov, antrenorul a hotărît că el va juca în poartă.

Cum echipa adversă venea din alt oraș, nu știa cîte parale fac ca portar. Cred că asta ne a ajutat să cîștigăm la un scor sec. După meci băieții m-au purtat pe sus. Dar eu nu mai știam nimic, parcă jucasem în vis. De atunci n-am mai părăsit postul de portar — *își amintește Pșenicinikov.*

Tot ca în vis a jucat și la „botezul" lui de pe Wembley, cînd, deși murea de curiozitate, n-a putut să-i vadă pe celebrii înaintași englezi cu care avea de-a face „față în față". Tot ce vedea erau niște siluete încețoșate în tricouri albe — și mingea, mai ales mingea... Cu atîta atenție a urmărit-o încît n a scăpat-o în poarta lui decît o singură

Mai există minuni
Desen de G. Kozlov

dată. Și atunci din cauza unei neglijențe de... echipament.

Plecînd în Anglia, Pșenicinikov a uitat să-și ia mănușile de lînă. Or, cu mănuși de cauciuc pe Wembley-ul înzăpezit nu i-a fost ușor. Faza fatală s-a petrecut așa: Pșenicinikov a reușit să pareze șutul lui Peters, dar mîinile-i înghețate n-au putut reține mingea. Iar Ball a răsărit ca din pămînt...

Tînărul portar este deseori întrebat dacă îi vine greu în locul lui Iașin. E lesne de înțeles de ce țin ziariștii așa mult la această întrebare. Să primești o „moștenire" ca celebritatea lui Iașin, să fii mereu comparat cu el, nu-i de loc comod. Ceea ce Pșenicinikov recunoaște cu toată sinceritatea.

Îmi vine foarte, foarte greu. Pentru că e poarta reprezentativei U.R.S.S. și pentru că e poarta lui Lev Ivanovici Iașin. Să nu uităm că străinătatea îl consideră un mare, un inegalabil portar. Vreau să vă văd în locul unui asemenea artist! Mi-e foarte greu mai ales cînd Iașin e departe. Presa se îndoiește: „Cum îl va înlocui acest novice pe regele portarilor?" Mă apucă groaza... Dar cînd îl știu aproape, mi se ia o piatră de pe inimă. Pentru că Iașin este nu numai un sportiv extraordinar, ci și un om extraordinar. Și pe mine, și pe Anzor Kavazașvili e întotdeauna bucuros să ne ajute, să ne arate tot ce știe. Și cîte știe! Este în stare să-și piardă două—trei ore ca să ne explice un anumit gest. Iașin este idealul meu, ca sportiv și ca om.

Pe lîngă faima de portar bun, Iuri Pșenicinikov o are și pe aceea de conlocutor bun. Ziariștii îl intervievează cu plăcere fiindcă are răbdare. Explicația e că Pșenicinikov se pregătește să devină ziarist și se simte de pe acum solidar cu viitorii săi colegi.

40 160

REDACȚIA: București, Piața „Scînteii". Tel. 17 60 10. Abonamentele se fac la oficiile poștale
Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii